

Xhafer Subhani

Xhafer Subhani

Shijat Imamij

(Shkëputur nga libri “El Milel ue En Nihel”)

Tiranë, 2018

Titulli: **Shijat Imami**

Autori: Eruditi, studiuesi, shejkh, **Xhafer Subhani**

E përktheu: **Haxhi Selim Stafa** (*Allahu e mëshiroftë!*)

Recensent: **Vullnet Merja**

E redaktoi: **Jerida Kulla**

Përgatiti për shtyp & Kopertina: **Sabrie Feza**

Botoi: **Shoqata "FLLADI"**

SHIAT IMAMIJ

Fjala “shia”, nga ana gjuhësore dhe si term

Nga ana gjuhësore, fjala “shia” është në kuptimin e një grupi që bashkëpunon me njëri-tjetrin për një punë të vetme në çështjet e tyre, për shembull, thuhet: “teshàjeal kaumu” - “kombi bashkëpunoi”, kur njerëzit bashkëpunojnë njëri me tjetrin. Gjithashtu, në disa raste, fjala “shia” thuhet në përgjithësi, në kuptimin e pjesëtarit të një grupi që ndjek të njëjtën rrugë me pjesëtarët e grupit të tij, ashtu siç e lexojmë këtë kuptim në fjalën e Allahut të Lartësuar:

فَأَسْتَعَاثَهُ الَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ

“festegàthehul’ledhij min shij’atihi alel’ledhij min aduv’vihi” -
“Por vullneti Ynë ishte që t’u jepnim mirësi atyre që qenë të shtypur në tokë, t’i bënim prijës e trashëgimtarë.”
(Sure “El Kasas”, ajeti 15) dhe:

وَإِنَّ مِنْ شِيعَتِهِ لَإِبْرَاهِيمَ إِذْ جَاءَ رَبَّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ

“ue in’ne min shij’atihi leibràhim idh xhàe rab’behù bikalbin selijmin”* – **“Pa dyshim që një nga ithtarët e (besimit të) tij (Nuhut) ishte Ibrahimi. Ai i erdhi Zotit të vet me zemër të pastër.”** (Sure “Es’ sàf’ fàt”, ajetet 83-84).

Si term, fjala “shia” thuhet për disa emra të përgjithshëm, me cilësi të ndryshme, si më poshtë:

1- Shia: quhet ai që ka dashuri për Imam Aliun (*Paqja qoftë mbi të!*) dhe për djemtë e tij, duke i konsideruar ata si pjesëtarë të familjes së Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*). Dihet se dashurinë ndaj tyre Allahu i Lartësuar e ka bërë detyrim me fjalën e Tij:

قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبِ

“...kul là es’elukum alejhi exhren il’lel meved’dete filkurbà” - **“Thuaj: unë nuk u kërkoj ndonjë shpërblim për thirrjen që u bëj, vetëm respekt e dashuri që jemi të afërm.”** (Sure “Esh Shurà, ajeti 23).

Në këtë kuptim, fjala “shia” përfshin të gjithë myslimanët, me përjashtim të atyre që besojnë në urrejtjen ndaj Aliut (nasibitë), të cilët, sipas dëshmisë, i dërgojnë salavate Profetit të tyre në namazet e lutjen e tyre dhe lexojnë mëngjes e mbrëmje ajetet e zbritura në lidhje me ta. Ja si i përshkruan nasibitët Imam Shafiji:

“O familje e të Dërguarit të Allahut, dashuria për ju

është obligim prej Allahut me Kur’ânin që Ai zbriti.

Ju jeni të mjaftueshëm në rëndësinë e madhështisë suaj.

Kush nuk bie në salavat për ju, për atë s’ka namaz.”¹

2- Ai i jep përparësi Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*) ndaj Osmanit, ose ndaj kalifëve në përgjithësi, duke besuar se Imam Aliu është i katërti i kalifëve, por ai i jep përparësi Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*) për shkak të virtyteve e meritave të tij të pohuara për të, prej vetë të Dërguarit më të madh (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), virtyte e merita që i kanë shkruar autorët e librave të hadithit në “Sahijhët” e në “Musnedët” e tyre.

3- Shia është ai që mban anën e Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*) e të fëmijëve të tij, duke i konsideruar ata zëvendësit e të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) dhe imamët e ymetit, pas të Dërguarit, të cilët vetë i Dërguari i ka vënë ata në këtë pozitë, me urdhër prej Allahut të Lartësuar. Vetë Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) ka përmendur emrat dhe

¹ “Es’savàik”, f. 148.

karakteristikat e tyre. Në këtë kuptim, fjala “shia” do të thotë “ai që studiohet në këtë pozitë”. Është shumë e njohur thënia se Imam Aliu (*Paqja qoftë mbi të!*) është i porosituri, madje mbiemri “i porosituri” është bërë një prej epiteteve të tij. Me këtë epitete, Imam Aliun (*Paqja qoftë mbi të!*) e kanë përmendur poetët në vëllimet e tyre poetike, madje vetë Imam Aliu (*Paqja qoftë mbi të!*) thotë në disa prej hytbeve të tij: “Asnjë prej ymetit nuk mund të krahasohet me familjen e Muhamedit, asnjë nuk mund të barazohet me ta nga ana e mirësive që ata kanë. Ata janë themeli i fesë, janë kolonat e diturisë së vërtetë, atyre u besohet më e çmuara, me ata bashkohet ai që vjen më pas. Ata kanë karakteristika që vërtetojnë të drejtën për udhëheqje dhe te ata është porosia e trashëgimia.”.²

Me fjalë të përgjithshme, fjala “shia” përfshin cilindo që thotë se udhëheqja e ymetit i takon Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*), pas të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) dhe Imam Aliu (*Paqja qoftë mbi të!*) do të jetë në postin e Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) dhe ai do të kryejë të gjitha detyrat që kanë lidhje me punën e Profetit, por kurrë nuk është profet dhe atij nuk i zbritet shpallje. Të gjitha këto janë me tekste të ardhura prej të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*).

² “Nehxhul Belàgah”, Hytbeja 2.

Bazuar mbi këto shpjegime, thënia që e rregullon punën e Shiizmit dhe që është kolona e fortë e Shiizmit, mbetet thënia, në lidhje me porosinë e udhëheqjes. Në këtë kuptim, Shi'izëm do të thotë besim, se Imam Aliu (*Paqja qoftë mbi të!*) është i porosituri dhe ai është udhëheqësi, kurse punët e tjera përveç kësaj, nuk mund të shërbejnë si vërtetues për termin Shi'izëm, prandaj personi që nuk e ka këtë besim, atij nuk i thuhet shia.

* * *

FILLIMI I SHIIZMIT

DHE

HISTORIA E FORMIMIT TË TIJ

Shumë shkrimtarë të mëparshëm e të rinj pretendojnë se Shiizmi është një medh'heb si të gjitha medh'hebet e tjera islame. Të tjerë, të cilët, duke parë pasojat e luftërave politike, kanë arritur të thonë se Shiizmi është rezultat i polemikës teologjike dhe i konflikteve ideore. Në këtë prizëm, ata filluan të bëjnë studime rreth historisë së lindjes së Shiizmit në mjedisin islam dhe nga studimet e tyre duket sikur ata e marrin Shiizmin si një dukuri të përveçme në shoqërinë islame dhe mendojnë se Shiizmi është pjesë prej trupit të ymetit islam, duke e konsideruar atë një sektor që u formua me kalimin e kohës për shkak të ngjarjeve dhe zhvillimeve politike, shoqërore e ideore, zhvillime që çuan në formimin e këtij medh'hebi, si një pjesë e atij trupi të madh. Më pas kjo pjesë erdhi duke u zgjeruar dalëngadalë.

Këta të fundit, e supozojnë Shiizmin si një dukuri të ardhur. Nën këndvështrimin e këtij supozimi, ata filluan të kontrollojnë të metat e këtij medh'hebi. Në këtë vazhdë, ata shkuan deri aty sa të thonë se fillimi i Shiizmit është rezultat i një reagimi politik e ideor. Në të vërtetë, do të ishte më mirë që ata, para se të nxitonin të shprehnin këto mendime, duhet të dinin se Shiizmi ka lindur që në kohën e Profetit më të nderuar (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), atëherë ata do të dinin se Islami është si dy faqet e një monedhe të vetme, domethënë se Shiizmi s'ka as histori e as fillim të vetin, përveç historisë së Islamit, e fillimit të tij dhe Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) është ai që e mbolli farën e Shiizmit në thellësinë e Islamit, që prej ditës së parë, kur ai u urdhërua që e vërteta të thuhej hapur, me zë të lartë dhe ai iu përgjigj thirrjes së Zotit të tij.

Kështu që Shiizmi s'është gjë tjetër veçse vijimësia e udhëheqjes së Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), pas kalimit të tij prej kësaj jete, me anë të rrugës së personit, të cilin ai vetë e caktoi Imam për njerëzit dhe udhëheqës e komandant për ymetin, personi që ai la porosinë që të vazhdonte të udhëzonte në rrugën e drejtë për realizimin e objektivit të kërkuar. Ky fillim ishte një punë, në të cilën Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi*

familjen e tij!) e ka theksuar në shumë vende me rëndësi të madhe, në ato vende ku ai ka ndaluar dhe aty u ka folur njerëzve. Meqë Shiizmi është i kristalizuar në vijimësinë e udhëheqjes me anë të të porositurit, ne nuk gjejmë për Shiizmin histori tjetër përveç historisë së Islamit dhe të teksteve që kanë ardhur prej Profetit të Islamit (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*).

Kështu që shiat janë myslimanët prej muhaxhirinëve dhe prej ensarëve, si dhe prej brezave që erdhën më pas, të cilët i ndoqën muhaxhirinët dhe ensarët me punë të mira. Janë ata që mbetën në rrugën që ishte në kohën e të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), për çështjen e udhëheqjes dhe as nuk e ndryshuan e as nuk ia dhanë këtë të drejtë ndonjë tjetri. Veç kësaj, nuk u dhanë rëndësi interesave të pretenduara ndaj teksteve, pasi këto kritere të qarta ata i gjenin në fjalën e Allahut të Lartësuar:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ اللَّهِ وَرَسُولِهِ ۗ وَاتَّقُوا اللَّهَ ۚ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

“Jà ej’juhel’ledhijne àmenù là tukad’dimù bejne jedejil’làhi ue resùlihi uet’tekull’llàhe in’nell’llàhe semijun alijmun” - **“O besimtarë, mos bëni asgjë para** (se të orientoheni me udhëzimin) **e Zotit dhe të Dërguarit të Tij; kijeni frikë Allahun; Allahu padyshim që dëgjon gjithçka dhe ka dijeni për të gjitha punët.”** (Sure “El-Huxhurât, ajeti 1).

Por ata patën frikë bazat e degët prej Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*) dhe prej familjes erëkëndshme. Ky ishte shkaku që ata anuan kah grupi tjetër, të cilët nuk iu nënshtruan teksteve që flasin për kalifatit, udhëheqjen dhe parësinë e familjes erëkëndshme. Ata i lanë tekstet dhe u kapën pas interesave.

Hadithet e transmetuara, që flasin për të drejtën e dashamirësve të Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*), të thëna me fjalën e Profetit Muhamed (*Paqja e bekimi i Allahut qoftë mbi të e mbi familjen e tij!*), e heq mbulesën e vënë para fytyrës së të vërtetës dhe tregojnë qartë se një pjesë e muhaxhirinëve u bashkuan rreth të porositurit dhe ishin të njohur si dashamirës e përkrahës të Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*), edhe gjatë kohës së vazhimit të zbritjes së mesazhit. Për më tepër, vetë Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) i ka përshkruar ata me frazën: “Ata janë të shpëtuarit.”.

Nëse ti i nderuar lexues, ke dyshim për këtë, unë do të lexoj për ty disa tekste që kanë ardhur, në lidhje me këtë çështje:

1- Ibn Merdevij'jeh ka nxjerrë prej Aishes: “Unë e pyeta të Dërguarin e Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*): ‘Kush është njeriu më i nderuar te Allahu?’”

Ai më tha: “O Aishe, a nuk e ke lexuar ajetin:

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ

“in’nel ledhijne àmenù ue amilus’sàlihàti ulàike hum khajrul berij’jeti” – “ata që besuan dhe bënë punë të mira, ata janë njerëzit më të mirë.”^{3,4}.

2- Ibn Asakiri ka nxjerrë prej Xhabir bin Abdullahut: “Ishim te Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), ndërkaq erdhi Imam Aliu (*Paqja qoftë mbi të!*) dhe Profeti menjëherë tha: ‘Betohem në Atë që e ka në dorën e Tij shpirtin tim, padyshim ky dhe dashamirësit e tij, janë të shpëtuarit në Ditën e Kiametit.’” Pastaj zbriti ajeti:

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ

“in’nel ledhijne àmenù ue amilus’sàlihàti ulàike hum khajrul berij’jeti” – “ata që besuan dhe bënë punë të mira, ata janë njerëzit më të mirë.”

Sahabët e Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), kur vinte Imam Aliu (*Paqja qoftë mbi të!*), thoshin:

³ Sure “El Bej’jineh”, ajeti 7.

⁴ “Ed’ durr’rrul Mentshùr”, vëll. 6, f. 59.

“Erdhi njeriu më i mirë.”⁵

3- Ibn Adi ka nxjerrë prej Ibn Abasit, i cili tregon:
Kur zbriti ajeti:

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ

“in’nel ledhijne àmenù ue amilus’sàlihàti ulàike hum khajrul berij’jeti” - **“ata që besuan dhe bënë punë të mira, ata janë njerëzit më të mirë.”**, i Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!) i tha Imam Aliut (Paqja qoftë mbi të!): “Ai je ti dhe ndjekësit e tu. Në Ditën e Kiametit, ju jeni të kënaqur dhe të favorizuar.”⁶

4- Ibn Merdevij’jeh ka nxjerrë prej Imam Aliut (Paqja qoftë mbi të!), i cili tregon: “Më tha i Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!), a nuk e ke dëgjuar fjalën e Allahut:

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ

“in’nel ledhijne àmenù ue amilus’sàlihàti ulàike hum khajrul berij’jeti” - **“ata që besuan dhe bënë punë të mira, ata janë njerëzit më të mirë.”?** Pastaj i tha: “Ti dhe përkrahësit e tu, premtimi për mua dhe premtimi për ju është

⁵ “Ed’ durr’rrul-menthùr”, vëll. 6, f. 59.

⁶ Po aty.

pellgu dhe, kur ymetet të vijnë për të dhënë llogari, do të luten mashtrues duke ecur me të hedhura.”⁷

5- Ibn Haxheri, në librin e tij “Es’savàik”, transmeton prej Umu Selemes, e cila ka thënë: “Ishte nata ime dhe Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) ishte te unë. Ndërkaq te ai erdhi Fatimja, e ndjekur prej Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*), të cilit Profeti i tha: ‘O Ali, ti dhe shokët e tu jeni në Xhenet, ti dhe përkrahësit e tu jeni në Xhenet.’”⁸

6- Ahemdi, në pjesën “El Menàkib”, transmeton se Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) i tha Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*): “A nuk je i kënaqur të jesh së bashku me mua në Xhenet dhe pas nesh të jenë Hasani, Hyseni dhe pasardhësit tanë dhe gratë tona prapa pasardhësve tanë, kurse përkrahësit tanë të jenë nga e djathta e nga e majta jonë?”⁹

7- Ed Dejlemij’ji ka nxjerrë se i Dërguari i Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) i ka thënë Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*): “O Ali, Allahu të ka falur mëkatet ty, pasardhësve të tu, fëmijëve të tu,

⁷ Po aty.

⁸ “Es’savàik”, f. 161.

⁹ “Es’savàik”, f. 161.

grave të tua dhe përkrahësve të tu. Të përgëzoj, se ti me të vërtetë je më barkboshi.”¹⁰

8- El Megazelij transmeton sipas përcjelljes së Enes bin Malikut, i cili tregon se i Dërguari i Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) ka thënë: “Prej ymetit tim shtatëdhjetë mijë vetë do të hyjnë Xhenet pa dhënë llogari.”. Pastaj u kthye në drejtim të Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*) dhe tha: “Ata janë përkrahësit e tu dhe ti je para tyre.”.¹¹

Ka edhe transmetime të tjera që tregojnë se Imam Aliu (*Paqja qoftë mbi të!*) ishte i dalluar në mesin e sahabëve të Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) dhe ai kishte përkrahës e pasues, të cilët kishin cilësi e karakteristika të njohura gjatë kohës kur Profeti ishte në këtë jetë dhe pas tij.

¹⁰ Po aty.

¹¹ “El Menàkib” i El Megàzelij, f. 293.

Shiat në thëniet e historianëve dhe të krerëve të grupeve

Fjala “shia” mori përhapje të madhe pas kohës së të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*). Shia u thuhej atyre që kishin prijës e udhëheqës Imam Aliun (*Paqja qoftë mbi të!*) e familjen e tij dhe besonin se ai ishte Imami dhe i porosituri. Të gjitha këto dalin qartë prej thënieve të historianëve dhe krerëve të grupeve. Në vijim sjellim disa prej thënieve të tyre:

1- El Mesudi, në ngjarjet e vdekjes së Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) tregon: “Imam Aliu dhe përkrahësit e tij, që ishin së bashku, pasi u dha besa për Ebu Bekrin, qëndruan në shtëpinë e Aliut.”¹²

2- En Nùbakhtij (vdekur në vitin 313 të Hixhretit) ka thënë: “Grupi i parë i shiave është grupi i përkrahësve të Ali bin Ebu Talibit. Ata u quajtën shia, përkrahësit e Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*) gjatë kohës së Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e*

¹² “Evesij’jetu”, f. 121.

tij!) dhe pas tij. Ata ishin të njohur që ndalonin te Imam Aliu (*Paqja qoftë mbi të!*) dhe pranonin se ai është Imami.”¹³

3- Ebul Hasen El Esh’arij ka thënë: “Atyre u thuhet “shia” se ata ndihmuan Imam Aliun (*Paqja qoftë mbi të!*) dhe i jepnin atij përparësi mbi të gjithë sahabët e të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*).”¹⁴

4- Esh Sheherstànij thotë: “Shia janë ata që ndihmuan Imam Aliun (*Paqja qoftë mbi të!*), në mënyrë të veçantë dhe thanë se ai është Imami dhe kalifati i takon atij, me tekst dhe sipas porosisë.”¹⁵

5- Ibn Hazmi ka thënë: “Kush miraton thënien se Imam Aliu (*Paqja qoftë mbi të!*) është njeriu më i mirë, pas të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) dhe Imam Aliu (*Paqja qoftë mbi të!*) është njeriu që ka të drejtë më shumë se kushdo tjetër të jetë imam dhe këtë të drejtë, pas tij e kanë djemtë e tij, ai është shia.”¹⁶

Këto ishin pak prej vërshimit dhe pak prej shumës që ka arritur te ne prej thënieve të historianëve, krerëve të grupeve dhe autorëve të kumtesave. Të gjitha këto tregojnë

¹³ “Firekush Shij’ah”, f. 15.

¹⁴ “Mekàlàtul Islamiy’jijne”, vëll. 1, f. 65.

¹⁵ “El Milelu Ue En nihalu”, vëll. 1, f. 131.

¹⁶ Kapitulli “El Milelu uen’nihalu”, vëll. 2, f. 113.

qartë se një grup prej ymetit, gjatë kohës që i Dërguari i Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) ishte në këtë jetë, pas tij dhe deri në kohën e khulefave e pas tyre, ishin të njohur si përkrahës të Imam Aliut. Madje fjalën “shia” e ka përdoruar vetë i Dërguari Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*). Natyrisht që në përdorimin e kësaj fjale, Profetin Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) e ka ndjekur edhe ymeti.

Pionierët e Shiizmit në kohën e Profetit Muhamed

(Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)

Tani, për ty i nderuar lexues, emrat e një grupi prej sahabëve, të cilët i qëndronin pranë Imam Aliut *(Paqja qoftë mbi të!)* dhe ishin të njohur për këtë ndihmë e përkrahje:

1: Abdull'llah bin Ab'bas; 2: Fadl bin Ab'bàs; 3: Ubejdull'llah bin Ab'bàs; 4: Kathem bin Ab'bàs; 5: Abdurr'rrahmàn bin Ab'bàs; 6: Temàm bin Ab'bàs; 7: Ukajl bin Ebù Tàlib; 8: Ebù Sufjàn bin El Harth bin Abdulmut'talib; 9: Nufel bin El Harth; 10: Abdull'llah bin Xhafer bin Ebù Tàlib; 11: Aun bin Xhafer; 12: Muham'med bin Xhafer; 13: Rebij'ah bin El Harth bin Abdulmut'talib; 14: Et'tufejl bin El Harth; 15: El Mugijreh bin Nüfel bin El Hàrith; 16: Abdull'llah bin El Harth bin Nufel; 17: Abdull'llah bin Ebù Sufjàn bin El Harth; 18: Ab'bàs bin Rebij'ah bin El Harth; 19: Ab'bàs bin Utbeh bin Ebù Leheb; 20: Abdulmut'talib bin Rebij'ah bin El Harth; 21: Xhafer bin Ebù Sufjan bin El Harth.

Këta ishin prej figurave të shquara të tribusë beni Hashim.

Tani edhe një grup tjetër prej përkrahësve të Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*):

22: Selmàn El Muham'medij; 23: El Mikdàd bin El Esved El Kendij; 24: Ebù Dherr El Gaf'fàrij; 25: Am'màr bin Jàser; 26: Hudhejfeh bin El Jemàn; 27: Khuzajmej bin Thàbit; 28: Ebù Ej'jùb El Ensàrij; 29: Ebù El Hejthem Màlik bin Et'tijhàn; 30: Ubej bin Kab; 31: Sad bin Ubàdeh; 32: Kajs bin Sad bin Ubàdeh; 33: Adij bin Hàtem; 34: Ubàdeh bin Es'sàmit; 35: Bilàl bin Rebàh El Habeshij; 36: Ebù Ràfi shërbyesi i të Dërguarit të Allahut; 37: Hàshim bin Utbeh; 38: Uthmàn bin Hanijf; 39: Sehl bin Hanijf; 40: Hakijm bin Xhibeleh El Abdij; 41: Khàlid bin Seijd bin El As; 42: Ebulhasijb El Eslemij; 43: Hind bin Ebù Hàleh Et'temijmij; 44: Xhudeh bin Hubejreh; 45: Haxher bin Adij El Kendij; 46: Amr bin El Hamk El Khuzàij; 47: Xhàbir bin Abdull'llàh El Ensàrij; 48: Muham'med bin Ebù Bekr; 49: Ebàn bin Seijd bin El As; 50: Zejd bin Sùhàn Ez'zejdij.

Këta pesëdhjetë sahabë janë prej shtresës më të lartë të shiave, përkrahësve të Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*). Kush ka dëshirë për më shumë hollësi, në lidhje me jetën e tyre dhe përkushtimin e tyre, në mbështetje të Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*), le të lexojë librat e shkruara për këta burra.

* * *

DYSHIME RRETH HISTORISË SË SHIAVE

Tani u njohe me historinë e shiave dhe mësove se Shiizmi nuk është as pjellë e polemikës teologjike dhe as prodhim i politikave të kohës, por siç u tha, është faqja tjetër e fytyrës së Islamit, siç janë dy faqet e një monedhe. Megjithëkëtë, ka një grup historianësh dhe autorë librash e kumtesash që mendojnë se Shiizmi është një punë jo e zakonshme, që ka ndodhur në shoqërinë islame. Bazuar mbi këtë mendim të tyre, ata kanë kryer studime në lidhje me fillimin dhe burimin e Shiizmit, madje janë munduar të ngjallin dyshime rreth historisë së Shiizmit.

Tani, për ty i nderuar lexues, po shpalosim dyshimet e lartpërmendura në formë kritike dhe analize.

DYSHIMI I PARË

SHIAT NË DITËN E SEKIJFES

Ajo që ndodhi në Ditën e Sekijfes meriton të lexohet dhe të analizohet, pasi disa historianë fantazojnë se Shiizmi u shfaq pas mbledhjes në Sekijfe.

Et'aberij'ji thotë se ensarët u mbledhën në Sekijfen e tribusë beni Saide, me qëllim që t'i jepnin besën Sad bin Ubadehit dhe, kur për këtë punë u njoftua Ebu Bekri, ai, i shoqëruar prej Omerit dhe Ebu Ubejdeh bin El Xherr'rrah, me të shpejtë shkuan te ensarët e mbledhur në Sekijfe. Ebu Bekri i pyeti ata: "Si është kjo punë?" Ata iu përgjigjën: "Prej nesh një prijës dhe prej jush një prijës." Ndërkaq Ebu Bekri tha: "Prej nesh prijësit dhe prej jush ministrat."

Ajo mbledhje përfundoi, kur Omeri dha besën për Ebu Bekrin dhe pas tij e dhanë besën për të edhe të tjerët. Ensarët, ose disa prej ensarëve thanë: "Ne nuk e japim besën për asnjë tjetër, përveç Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*)."

Më pas, Omer bin El Khat'tàbi shkoi në shtëpinë e Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*), ku gjeti Talhain, Zubejrin

dhe disa burra prej muhaxhirinëve, të cilëve u tha: “Betohem në Allah! Ose do t’u vë zjarrin, ose do të dilni për të dhënë besën!”.

Pastaj u largua. Zubejri doli me shpatë të zhveshur në dorë, por u pengua dhe shpata i ra nga dora, por ai u hodh mbi shpatën dhe e mori.

Aliu dhe Zubejri mbetëm prapa. Ndërkaq Zubejri, me shpatë në dorë, tha: “Nuk do ta fus shpatën në mill, derisa besa të jepet për Imam Aliun.” Kjo fjalë arriti te Ebu Bekri dhe te Omeri, të cilët thanë: “Duhet t’i merrni shpatën Zubejrit.”.¹⁷

Shënim: Në lidhje me këto thënie, tekstet tregojnë se mendimi i Shiizmit (mbështetja e ndihma) në favor të Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*) ishte mendim i pjekur në mendjet e përkrahësve të tij, që në kohën e të Dërguarit të Allahut dhe, kur grupi i përkrahësve të Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*), pa se e drejta doli prej boshtit të saj, ata ishin të vendosur të mbaheshin me të vërtetën dhe për këtë qëllim u mblodhën në shtëpinë e Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*), për të cilin kishte porositur vetë Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) gjatë gjithë jetës së tij. Është shumë larg mendjes të thuhet se ata u bashkuan në këtë mendim pikërisht brenda

¹⁷ “Tarijkhut Taberij”, vëll. 2, f. 443-444.

asaj dite të rënduar. Është e qartë se kundërshtimi ka qenë i pranishëm gjatë gjithë jetës ë Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) dhe për këtë ata ishin të vendosur. Në këtë gjendje, mendimi i tyre për të përkrahur e për ta ndihmuar Imam Aliun (*Paqja qoftë mbi të!*), nuk qe një mendim i lindur nën trysninë e ngjarjeve të ditës.

Në kohën e besëdhënies Ebu Dherri tha: “Vutë atë që ishit të kënaqur dhe latë të afërmin, sikur ju të kishit vënë punën në Ehli Bejtin e Profetit tuaj (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), nuk do të kishte dy vetë që t’u kundërshtonte.”¹⁸

Selmani tha: “Derdhët të moshuarin dhe gabuat në metalin e çmuar. Sikur ju të kishit vënë punën e udhëheqjes te ata, nuk do të kishte dy vetë që do të dilnin kundër jush dhe me siguri që do të hanit me bollëk.”.

Zubejr bin Bekari, në librin “El Mûfekij’jàt”, tregon: “Masa e muhaxhirinëve dhe krerët e ensarëve nuk dyshonin se Imam Aliu (*Paqja qoftë mbi të!*) do të ishte udhëheqësi.”.

El Xheuherij’ji, në librin e tij “Kitàbus Sekijfeh”, tregon: “Selmani, Zubejri dhe disa prej ensarëve kishin

¹⁸ “Tarijkhul Ja’kùbij”, vëll. 2, f. 103.

dëshirë që besa të jepej për Imam Aliun (*Paqja qoftë mbi të!*).”.

Gjithashtu, ai transmeton: “Kur besa u dha për Ebu Bekrin dhe u vendos që udhëheqësi të ishte ai, shumë vetë prej ensarëve u penduan, qortonin njëri-tjetrin dhe filluan të brohorasin emrin e Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*), por të tjerët nuk i miratuan.”.¹⁹

Zakonisht, është e pamundur që një mendim i tillë të piqej në mesin e tyre brenda një dite. Ky fakt tregon qartë se mendimi që Imam Aliu (*Paqja qoftë mbi të!*) të ishte udhëheqësi, ishte një mendim që kishte hedhur rrënjë në mesin e myslimanëve të kohës, që para vdekjes së Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*). Gjithashtu, këtë mendim e përforcojnë thëniet që Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) ka përmendur në lidhje me të drejtën e Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*) dhe të familjes së tij erëkëndshme për udhëheqje. Por, realisht, në atë kohë, për këtë çështje u panë disa qëndrime të ndryshme. Natyrisht që abstenimi i sahabëve për t’i dhënë besën kalifit dhe kërkesa e tyre për t’i dorëzuar punën e udhëheqjes Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*), në të vërtetë, vinte për faktin se ata ishin prej përkrrahësve e ndihmuesve të Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*), që në kohën e Profetit

¹⁹ “Sherhu Nehxhul Belàgah”, vëll. 6, f. 43-44.

Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*). Ky qëndrim i sahabëve, përkrahës e mbështetës të Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*), ishte, thjesht, sinqeritet nga ana e tyre ndaj vetë Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), prandaj, si është e mundur të thuhet që mendimi për Shiizmin u formua në ditën e Sekijfes?!

DYSHIMI I DYTË

SHIIZMI ËSHTË SAJESA E ABDULLAH BIN SEBES

Et Taberiji, në “historinë” e tij, shkruan: “Abdullah bin Sebe, më parë, ishte në fenë e jehudive dhe ishte prej banorëve të Sanasit, kurse nëna e tij ishte Seuda. Abdullah bin Sebe pranoi Islamin në kohën e Osmanit dhe më pas ka lëvizur nëpër vendet e myslimanëve, ku është munduar t’i çojë ata në rrugën e humbjes. Ka filluar aktivitetin e tij në krahinën e Hixhazit, pastaj kaloi në Basra, në Kufe dhe më pas në Sham, por ai nuk pati fuqi të ndikonte në banorët e Shamit për ato që ai dëshironte, kështu që atë e dëbuan dhe ai u detyrua të kalojë në Egjipt, ku jetoi në mesin e egjiptianëve. Në Egjipt ai u thoshte banorëve: “Me të vërtetë, është çudi me atë që thotë se Isai do të kthehet dhe gënjen, kur thotë se patjetër edhe Muhamedi do të kthehet, kur Allahu i Gjithëfuqishëm thotë:

إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَأْدُكَ إِلَىٰ مَعَادٍ

*"In'nel'ledhij fereda alejkel Kur'âne leràd'duke ilà meàdin" – "S'ka dyshim se Ai që ta bëri ty obligim Kur'anin, Ai do të të kthejë ty aty nga erdhe."*²⁰; siç shihet, vetë ajeti tregon se Muhamedi ka më shumë të drejtë se Isai, që të kthehet."

Kjo fjalë e tij u pranua dhe ata e bënë të tyre thënien për kthimin, kështu ata filluan të flasin për kthimin. Më pas, ai u tha atyre: "Ka pasur 1000 profetë dhe çdo profet kishte një të porositur dhe i porosituri i Muhamedit është Imam Aliu."

Më pas Abdullah bin Sebe tha: "Muhamedi është Profeti i fundit dhe Imam Aliu është i porosituri i fundit, kurse Osmani është rrëmbyesi i të drejtës së të porositurit, prandaj është detyrë ngritja kundër tij dhe kthimi i të drejtës atij që i takon."

Abdullah bin Sebe i shpërndaui thirrësit e tij nëpër trevat islame, duke u theksuar atyre detyrën që të urdhëronin për punë të mirë dhe të ndalonin punën e keqe, njëkohësisht të kundërshtonin qeveritarët. Në këtë propagandë, atë e pasuan grupe prej myslimanëve, ndër të cilët kishte edhe prej sahabëve të mëdhenj e historikë, si Ebu Dherri, Amar bin Jaseri, Muhamed bin Hudhejfeh, Abdurrahman bin Adijs, Muhamed bin Ebu Bekr, Sasa bin

²⁰ Sure "El Kasas", ajeti 85.

Suxhan El Abdij, Malik El Eshter dhe të tjerë prej myslimanëve më të mirë e më të dëgjuar.

Pasuesit e Abdullah bin Sebes i nxisnin njerëzit të ngriheshin kundër qeveritarëve të tyre dhe ndjekësit e tij punuan me shumë zell për të zbatuar planin e udhëheqësit të tyre. Madje ata shkruan edhe libra, në të cilat vinin në dukje të metat e qeveritarëve. Këto libra i dërgonin edhe nëpër krahina të tjera islame përveç Egjiptit. Rezultat i këtij aktiviteti që se grupe myslimanësh, nën nxitjen e pasuesve të Abdullah bin Sebes, u nisën në drejtim të Medines, ku rrethuan Osmanin në shtëpinë e tij dhe e mbajtën të rrethuar, derisa e vranë brenda në shtëpi. E gjitha kjo lëvizje u drejtua drejtpërdrejt prej pasuesve të Abdullah bin Sebes, të cilët u thirrën *sebeij'ijjine*.

Pasi myslimanët dhanë besën për Imam Aliun (*Paqja qoftë mbi të!*), Talhai e Zubejri e thyen besën që kishin dhënë për Imam Aliun (*Paqja qoftë mbi të!*) dhe shkuan në krahinën e Basras. Në një gjendje të këtillë, pasuesit e Abdullah bin Sebes menduan se krerët e dy ushtrive filluan të kuptohen njëri me tjetrin. Ata thanë se me këtë rast u plotësua mendimi i përbashkët për marrjen e gjakut të Osmanit. Për këtë qëllim, ata u mblodhën një natë dhe aty vendosën të hynin në mes dy ushtrive, me qëllim që të nxisnin luftën në mëngjes herët, pa pasur dijeni për këtë plan të tyrin, asnjë tjetër përveç tyre. Në të vërtetë, ata patën mundësi ta vënë në zbatim planin e tyre të

rrezikshëm në errësirën e natës dhe shkaktuan trazira, para se dy ushtritë e vëna përballë njëra-tjetrës të kuptonin planin e tyre. Në zbatim të atij plani, pasuesit e Abdullah bin Sebes u futën mes ushtrisë së Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*), e cila qëndronte përballë ushtrisë së Basras. Të dyja ushtritë u frikësuan, u frikësuan edhe komandantët e të dyja ushtrive dhe secila palë mendoi keq për palën tjetër. Më pas, Lufta e Basras u zhvillua në këtë rrugë, pa pasur komandantët e të dyja ushtrive asnjë dijeni e asnjë mendim.²¹

Këtu përfundon tregimi për pasuesit e Abdullah bin Sebes, ashtu siç e ka përmendur Et Taberiji në historinë e tij.

Pikëpamja jonë në lidhje me këtë çështje

1- Ky tregim i ardhur në historinë e Taberijit është i atillë që mund të jetë i denjë vetëm për librat me legjenda e mite me xhinët kryengritës e rebelë, për faktin e thjeshtë: Që mund të thuhet se është e vërtetë që një jehudi, i ardhur prej Sanas dhe që pranoi Islamit në kohën e Osmanit, pati mundësi të mashtrojë parinë e sahabëve dhe të tabi'ineve,

²¹ Referohu në "Tàrikhut Taberij'ji", vëll. 3, f. 387; cituar me shkurtime.

madje ai, jo vetëm që i mashtroi myslimanët, por vazhdoi të sillet rrotull trevave islame dhe pati mundësi të vazhdonte punën e tij për formimin e celulave kundër Osmanit dhe anëtarët e atyre celulave, me nxitjen e tij, u nisën për në Medine kundër kalifatit islam, sulmuan shtëpinë e kalifit, të cilin e vranë brenda në shtëpinë e tij. Të gjitha këto punë i bënë para syve e para veshëve të sahabëve dhe të atyre që i ndoqën sahabët me punë të mira dhe që njiheshin si burra të drejtë. Është e qartë se këtë tregim s'ka mendje që e mban, edhe sikur mendjet të jenë të përgatitura për të pranuar gjëra të çuditshme e të pamundura!

Në të vërtetë, ky tregim prek dinjitetin e myslimanëve, të sahabëve dhe të tabi'inëve. Ky tregim i përshkruan ata mendjelehtë, që mashtrohen prej fjalëve të një jehudiu, në një kohë kur në mesin e tyre kishte të parë, udhëheqës, dijetarë e mendimtarë.

2- Leximi objektiv i jetëshkrimit dhe i historisë na mundëson të shikojmë ngjashmërinë mes sjelljes së Osman bin Af'fanit dhe të Muavije bin Ebu Sufjanit. Të dy kanë dënuar kundërshtarët e tyre dhe të dy kanë internuar ata që nuk i miratonin veprimet e tyre, madje edhe i kanë rrahur. Ja, Ebu Dherr El Gaf'fariun, Osmani e dëboi prej Medines dhe e internoi në Rrebdeh, për shkak se kundërshtoi pjesëtimin që i bënte pasurive të mbledhura

në Shtëpinë e pasurisë, në favor të bijve të tij dhe të njerëzve të tribusë së tij Beni Umej'jeh.

Gjithashtu, edhe shërbyesit e Osmanit rrahën Amar bin Jaserin, madje e rrahën aq rëndë, sa i çanë barkun dhe i thyen njërën brinjë, pa përmendur qëndrimet e tjera të atyre të dyve ndaj kundërshtarëve dhe të atyre që nuk i miratonin veprimet e qëndrimet e tyre.

Gjithashtu, vërejmë se zyrtarët e lartë të kalifatit mbyllnin sytë para kujt do që nxiste sahabët dhe tabi'inët që të ngriheshin kundër sundimit të kalifëve, madje vërejmë se ishin vetë zyrtarët e kalifatit ata që nxitën njerëzit të vrisnin kalifin e tyre brenda në shtëpinë e tij, çka do të bëhej shkak për mjerime të shumta deri edhe për vetë ekzistencën e tyre.

3- Tregimet që lexojmë në historinë e Taberijit flasin për persona që nuk mund të merren si argument, për shembull personi i quajtur, Siri për të cilin flet Taberiji, në të vërtetë, është njëri prej dy personave:

a) Siri bin Ismail El Hemedanij, për të cilin Jahja bin Seijd thotë se është gënjeshtar, kurse të tjerët prej hafizëve të Kur'anit dhe transmetuesve të hadithit e kanë cilësuar përcjellës të gradës "Daijf" - "Dobët".²²

²² "Mijzànul I'tidâl", vëll. 2, f. 117.

b) Siri bin Asim bin Sehl El Henedànij, i ardhur në Bagdad (vdekur në vitin 258 të Hixhretit), të cilin e ka arritur Ibn Xherijr Et Taberij për afro tridhjetë vjet dhe Ibn Kharr'rràshe, e ka cilësuar gënjeshtar, kurse Ibn Adij e ka cilësuar mendjelehtë dhe person që vidhte hadithet, ndërsa Ibn Hib'bàni ka shtuar se ai i grinte hadithet e quajtura "Meukùfàt" dhe nuk lejohet që ai të merret si argument, sepse emri i tij, mes gënjeshtarëve, është i përbashkët dhe ne nuk na intereson të përcaktojmë se cili është njeri prej atyre të dyve (prej dy Sirive).

4- Abdullah bin Sebe, është legjendë historike, sepse shembujt krahasues, dëshmitarët dhe kundërshtimet që ekzistojnë në lidhje me këtë person, në lidhje me kohën kur ka lindur, me kohën kur ai ka pranuar Islamin dhe në lidhje me përmbajtjen e thirrjes së tij, studiuesit kanë thënë se Abdullah bin Sebe është një person mitik, i vënë prej atyre që tregonin rrëfenja dhe prej organizuesve të argëtimit, në kohën e sundimit të emevive dhe të abasive.

Është rasti të përmendin fjalët e shkrimtarit egjiptian, dr. Taha Husejn, i cili pretendon se personi në fjalë është një legjendë historike, e tjerrë prej armiqve të shiave, si hakmarrje ndaj shiave. Në lidhje me çështjen e këtij personi, ai thotë: "Mendimi më dominues është se Abdullah bin Sebe ka thënë ato që ka thënë dhe ka pretenduar ato që ai ka pretenduar, pasi u shfaqën

ngatërresat dhe pasi u zmadhuan kundërshtimet. Në të vërtetë, ai thjesht ka shfrytëzuar ngatërresën, por nuk është ai që e shkaktoi ngatërresën.”.

S’ka dyshim që armiqtë e shiave, gjatë kohës së sundimit të emevive dhe të abasive, e kanë tepruar në lidhje me punën e Abdullah bin Sebes. Nga njëra anë, këtë e kanë bërë, me qëllim që të hidhen dyshime në disa prej ngjarjeve që i atribuohen Osmanit dhe qeveritarëve të emëruar prej tij dhe, nga ana tjetër, e bënë me qëllim që të neveritnin njerëzit prej Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*) dhe prej atyre që e ndihmonin dhe e mbështetnin Imam Aliun (*Paqja qoftë mbi të!*). Disa punë të shiave ata ia adresonin një jehudiu që kishte përqaftuar Islamin, me qëllim që të kurdiste kurthe kundër myslimanëve. Janë të shumta fjalët e neveritshme që kanë thënë armiqtë e shiave në adresë të shiave. Po kaq të neveritshme janë edhe fjalët që kanë thënë shiat në adresë të kundërshtarëve të tyre, në lidhje me punën e Osmanit dhe për punë të tjera që s’kanë lidhje me Osmanin.

Në të gjitha këto, le të mbajmë një qëndrim të rezervuar, të shmangim gabimet dhe të ngremë lart myslimanët në fillimet e Islamit, të mos lejojmë e të mos pranojmë se një i ardhur prej Sanas, i lindur prej një babai jehudi dhe prej një nëne zezake, ka luajtur me fenë e tyre, me politikat e tyre, me mendjet e tyre dhe me shtetin e tyre.

Gjithashtu, të hedhim poshtë me neveri thëniet se ky person që ishte në fenë e jehudive, e pranoi Islamin as nga dëshira e as nga frika, por me qëllim që të përgatisë kurthe e mashtrime dhe më pas, këtij njeriu iu lejua të ketë sukses në ato që ai dëshironte, madje edhe u lejua që të nxiste myslimanët kundër kalifit së tyre, të cilin edhe e vranë dhe pas vrasjes së kalifit ai arriti të ndajë myslimanët në grupe e në parti të ndryshme.

Të gjitha këto punë të këtij personi, mendja nuk i pranon dhe nuk mund të qëndrojnë, kur shihen nën prizmin e studimeve e të kritikave, prandaj nuk duhet të shkruhet historia mbi punët e lartpërmendura të këtij personi.²³

²³ "El Fitnetul Kubrà", f. 134.

DYSHIMI I TRETË

SHIIZMI KA FILLESË OSE NGJYRË PERSIANE

Përveç dyshimit që kanë shtruar orientalistët, të cilët besojnë se Shiizmi është një dukuri e ardhur në shoqërinë islame dhe, bazuar mbi këtë mendim, ata filluan të studiojnë mbi shkakun që e solli këtë dukuri dhe arritën të thonë se Shiizmi ka fillesë, ose ngjyrë persiane, por edhe në fjalët e tyre, në lidhje me këtë çështje, ka dy mendime:

1) Shiizmi është prej sajësave të persianëve, të cilët e sajuan Shiizmin për qëllime politike dhe para persianëve askush prej arabëve nuk e ka përqafuar Shiizmin.

2) Shiizmi ka fillesë arabe dhe një grup prej arabëve e përqafuan Shiizmin para se persianët të futen në Islam dhe, kur persianët u futën në Islam, ata e përqafuan Shiizmin dhe i dhanë atij ngjyrë persiane, ngjyrë që Shiizmi nuk e kishte më parë.

Për sa i përket thënies së parë, të stisur prej orientalistit Dorzi, stisja e tij, në vija të përgjithshme,

tregon se medh'hebi shi'i ka prirje persiane, sepse arabët besonin në lirinë, kurse persianët besonin në pasuri e trashëgimi dhe nuk e njihnin konceptin e zgjedhjes dhe, pasi Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) kaloi në Jetën e Përhershme dhe nuk la djalë, ata thanë se pas tij Imam Aliu (*Paqja qoftë mbi të!*) është personi që e meriton më shumë të jetë zëvendës i tij.

Në lidhje me çështjen e mësipërme, theksojmë dy etapa: *Etapa e parë*: Deri tani u njohëm se Shiizmi u shfaq në kohën e Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), madje është vetë ai që i emërtoi shia përkrahësit e Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*), të cilët ishin gjatë kohës së Profetit dhe pas tij, në një kohë kur asnjë persian, përveç Selmanit nuk kishte hyrë në Islam.

Shiat e parë, në kohën e të Dërguarit të Allahut dhe në kohën e të Porositurit, të gjithë ishin arabë dhe në mesin e tyre gjendej vetëm një persian, vetëm Selman El Muham'medij, të gjithë ata i përmbaheshin mendimit të përkrahjes për Aliun, Shiizmit.

Etapa e dytë: Historia na tregon se persianët, ditën kur hynë në Islam, ishin si të gjithë myslimanët, ishin myslimanë Syni. El Belàdher'ji, në librin e tij, duke i folur të gjithëve, thotë: "Pervizi u nis në drejtim të Dijlemit dhe

erdhi me katër mijë vetë, të cilët ishin shërbyes e njerëz të besuar të tij dhe mbetën të tillë edhe pas tij. Ata morën pjesë në Betejën e Kadisijes së bashku me Rustemin dhe, kur ky i fundit u vra dhe zjarradhuruesit (mexhus) pësuan disfatë, ata u veçuan dhe thanë se ne nuk jemi si ata. Ne s'kemi ku të fusim kokën. Punët tona te ata nuk janë të mira, prandaj mendojmë që të hyjmë së bashku në fenë e tyre dhe kështu ata u ndanë.

Sadi tha: “Ç’duan ata?” Ndërkaq te ata shkoi Mugujreh bin Shubeh dhe i pyeti si e kishin punën. Ata e njoftuan dhe thanë: “Ne hyjmë në fenë tuaj.” Pas kësaj përgjigjeje, Mugijreh u kthye te Sadi dhe e njoftoi për punën e tyre. Sadi u dha atyre siguri dhe ata pranuan Islamin. Morën pjesë në çlirimin e Medsinit, së bashku me Sadin, gjithashtu ata morën pjesë edhe në çlirimin e Xheulas dhe më pas u kthyen dhe hynë në Kufe, së bashku me myslimanët.²⁴

Në atë kohë, Islami i tyre ishte si Islami i të gjithë atyre që kishin pranuar Islamin, asnjë trevë e Iranit nuk njihej për Shiizmin. Kjo gjendje vazhdoi, derisa një pjesë prej esh’arive kaloi në Shi’izëm në qytetet Kum e Kashan. Në këto dy qytete ata mbollën farën e Shiizmit. Kjo ka ndodhur nga fundi i shekullit të parë të Hixhretit, kurse persianët kishin hyrë në Islam në kohën e kalifit të dytë, në

²⁴ “Futùhul Buldàn”, f. 279.

vitin e 17 të Hixhretit. Kjo do të thotë se kishin kaluar disa dekada dhe ndër persianët s'kishte asnjë gjurmë prej Shiizmit.

Dëshmia e orientalistëve se Shiizmi i ka fillimet në arabët

Një grup jo i vogël prej orientalistëve dhe studiues të tjerë kanë deklaruar se arabët e kanë përqafuar Shiizmin para persianëve. Tani njihuni me disa prej thënieve të tyre:

1: Dr. Ahmed Emijn ka thënë se mendimi persian u bë mbizotërues mbi Shiizmin, për shkak se persianët hynë shumë shpejt në Islam. Në vijim ai shpjegon: “Unë mendoj, ashtu siç na tregon historia, Shiizmi, dashuria e mbështetja për Imam Aliun (*Paqja qoftë mbi të!*), ka filluar para hyrjes së persianëve në Islam. Por më pas, me një kuptim naiv, me hyrjen e elementeve të tjera në Islam, ky Shi'izëm mori një ngjyrë të re, për faktin se pjesa më e madhe e elementeve të reja që hynë në Islam, ishin persiane dhe këtu qëndron shkakun që ata kanë ndikimin më të madh në Shiizmin.²⁵

2: Orientalisti Felhozen ka thënë se në kohën e Muavijes, të gjithë banorët e Irakut dhe në veçanti banorët

²⁵ “Fexhrul Islàm”, f. 176.

e Kufes, ishin shia dhe qenia shia nuk reduktohej vetën në individë, pasi kjo dukuri kishte përfshirë tribu të tëra dhe kryetarët e tribuve.²⁶

3: Orientalisti Gold Cijher ka thënë se është gabim të thuhet se Shiizmi dhe etapat e rritjes së tij përfaqësojnë gjurmë modifikuese që u shfaqën në Islam mendimet e popullsisë të Iranit, pasi persianët përqaftuan Islamin, ose iu nënshtruan fuqisë së Islamit me anë të rrugëve të hyrjes së arabëve në tokat e tyre dhe me anë të propagandës, prandaj kjo është thjesht një iluzion i ndërtuar mbi keqkuptimin e ngjarjeve historike. Në të vërtetë, lëvizja aleviane ka lindur në vetë tokën e arabëve.²⁷

4: Orientalisti Adam Metz ka thënë se medh'hebi shia, nuk është ashtu siç e besojnë disa, si një reagim nga ana e shpirtit persian, që është në kundërshtim me frymën e Islamit. Të gjithë banorët e Gadishulli Arabik ishin shia, me përjashtim të qyteteve të mëdha, si Meka, Tuhsmehe dhe Sana. Gjithashtu, shiat përbënin shumicën në disa treva, si në Oman, Hixhr dhe Sadeh, kurse persianët, të gjithë, ishin Syni, me përjashtim të banorëve të qytetit Kum, kurse banorët e Isfahanit e ekzaltonin aq shumë

²⁶ "El Khavàrixhu Ue Esh shij'atu", f. 113.

²⁷ "El Akijdetu Uesh Sherij'atu", f. 204.

Muavijen, sa disa prej banorëve të këtij qyteti besonin se ai ishte profet, i dërguar.²⁸

5: Shehu Ebu Zehreh ka thënë se persianët e morën Shiizmin prej arabëve, prandaj nuk mund të thuhet se Shiizmi është i krijuar prej persianëve. Ebu Zehreh shton: “Me kalimin e kohës, Shiizmi kalon në Persi, në Horosan dhe përtej këtyre dy vendeve, për shkak se prej vendeve të tjera islame emigruan për në Persi shumë dijetarë islamë, të cilët i përmbaheshin Shiizmit dhe, në të vërtetë, ata e lanë vendin e tyre për të ruajtur besimin e tyre, në fillim prej emevive dhe pastaj edhe prej abasive, kështu që Shiizmi njohu një përhapje të gjerë në këto vende, para rrëzimit të shtetit të emevive, sidomos me largimin për në këto vende të pasuesve të Zejdut dhe të tjerëve para tij.”²⁹

6: Es Sej'jid Emijn thotë se, kur persianët hynë në Islam, në fillim nuk ishin shia, me përjashtim të një pakice. Veç kësaj, dihet se dijetarët më të shquar e më të ndritur të Islamit janë prej persianëve, si: Buhariu, Tirmidhiu, Nesaiu, Ibn Maxheh, El Hakim En Nisàpurij, El Bejhekiu dhe të tjerë që erdhën në shtresën e mëpasshme.”³⁰

²⁸ “El Hadàretul Islàmij'jeh”, f. 102.

²⁹ “El Imamu Xha'ferr Es Sàdik”, f. 545.

³⁰ “A'jànush Shij'ah”, vëll. 1, f. 33.

Analiza e teorisë së dytë

Kjo teori, edhe pse pohon se Shiizmi ka lindur dhe i ka fillimet e tij te vetë arabët, në të njëjtën kohë pretendon se Shiizmi mori ngjyrë persiane, pas hyrjes së persianëve në Islam.

Felhauzen thotë se mendimet e shiave ishin në përshtatje me mendimin e persianëve dhe, për sa i përket thënies se mendimi i Shiizmit ka dalë prej persianëve si një përshtatshmëri me mentalitetin e tyre, kjo thënie nuk është argument kundër përshtatshmërisë, pasi burimet historike thonë të kundërtën e kësaj. Burimet historike thonë se Shiizmi i qartë e i mirëfilltë, në fillim, ishte në mjediset arabe dhe më pas kaloi në vendet e varura prej arabëve dhe shiat janë grupe prej vendeve të varura prej mjediseve arabë.

Kur shiat arabë u lidhën me elementet e vendeve të nënshtruara, të cilët natyrisht që nuk kishin edukim arab, prandaj veriga lidhëse e arabëve me popullsitë e islamizuara ishte vetëm Islami, por jo Islami i vjetër, Islami

lidhës mes arabëve dhe popullsive të islamizuara tani ishte një lloj i ri prej fesë.³¹

Unë them se qëllimi i tij është që të shpjegojë se Shiizmi ka ekzistuar në kohën e të Dërguarit dhe pas tij në kuptimin e dashurisë dhe të pohimit të udhëheqjes për Imam Aliun (*Paqja qoftë mbi të!*), por kjo rrymë të menduari kaloi te persianët në një kuptim tjetër, kaloi në kuptimin se kalifati është një punë që trashëgohet në shtëpinë e Profetit (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), ashtu siç është shprehur dhe ka deklaruar në lidhje me këtë çështje dr. Ahmed Emijn, i cili thotë se mendimi persian u bë zotërues mbi Shiizmin dhe qëllimi me shprehjen “mbizotërues” do të thotë se çështja e kalifatit të jetë një punë e trashëgueshme, ashtu siç ishte puna e udhëheqjes te persianët në kohën e dinastisë së mbretërve Sasanidë dhe të dinastive të tjera.

Në lidhje me këtë pikë, vërejmë se sundimi e mbretërimi, si një punë e trashëgueshme, nuk ishte prej karakteristikave vetëm të persianëve. Në të vërtetë, sundimi në ato kohë ishte i trashëgueshëm në të gjitha shoqëritë. Regjimi zotërues në mbretëritë Hijreh, Gas’sàn dhe mbretërinë e humejrëve në Irak e në Sham, në të gjitha këto vende, regjimi sundues ishte i trashëgueshëm. Gjithashtu, edhe sundimi në jetën shpirtërore në

³¹ “El Khavàrixhu Ue Esh shij’atu”, f. 169.

Gadishullin Arabik ishte i trashëgueshëm, madje edhe postet honorifike të njohura te kurejshët, që kishin lidhje me shërbimin në Xhaminë e Shenjtë të Qabes, ishin poste të trashëgueshme, madje as vetë Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) nuk i ndryshoi këto poste, po i la ashtu siç ishin, i la në dorën e familjeve që i trashëgonin, ai la në dorën e atyre familjeve detyrat e furnizimit me ujë e dhënien e ndihmës për pelegrinët, si dhe detyrën për mirëmbajtjen e Xhamisë së Shenjtë dhe shërbimin në atë Xhami. Dihet se ai ia la çelësat e Xhamisë së Shenjtë pjesëtarëve të fisit Beni Shejbeh, i cili e trashëgonte postin honorifik të shërbimit në Xhaminë e Shenjtë që prej kohëve të injorancës para Islamit. Prandaj specifikimi i persianëve si popull që mbahet me trashëgiminë dhe mbyllja e syve për të tjerët, patjetër që është një punë që shkakton vetëm çudi. Mbështetur mbi këto që u thanë, është detyrë të thuhet se Shiizmi, përkrahja e mbështetja për parësinë e Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*), ka ngjyrë persiane, gasanite, humejrite dhe së fundi arabike. Para këtyre fakteve, ç’kuptim ka cilësimi i persianëve si mbartës të mendimit të trashëgimisë, në një kohë që trashëgimia e sundimit është një mendim i përgjithshëm mbarëbotëror?!

* * *

**RRETH SHPJEGIMIT TË KËRKESAVE TË
KUSHTEVE TË KOHË SË TË DËRGUARIT
TË ALLAHUT** (*Paqja e bekimi i Allahut qoftë mbi të e mbi
familjen e tij!*) **NË FUSHËN E UDHËHEQJES
ISLAME**

**Rreziku i trefishtë: Bizantët, persët dhe
hipokritët**

Pa dyshim që feja islame është fe botërore dhe ligji i fundit hyjnor, prandaj kjo gjendje kërkonte që udhëheqja e ymetit të ishte prej punëve të Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*). Kjo gjendje vazhdoi gjatë kohës që ai ishte gjallë, por pas largimit të tij nga kjo jetë, ndodhi kundërshtimi në mesin e atyre që u ecte fjala dhe krerëve të grupeve, në lidhje me formulimin e udhëheqjes, pas të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*). Këtu shtrohet pyetja: Çështja e udhëheqjes ishte e saktësuar me tekst, apo ishte lënë në zgjedhjen që do të bënte vetë ymeti?

Shiat mendojnë se puna e udhëheqjes është një post i shprehur qartë me tekst dhe Allahu e thotë shprehimisht me tekst, se cili do të jetë zëvendësi i të Dërguarit. Është vetë Allahu i Gjithëfuqishëm, që shprehet qartë se udhëheqja islame do të jetë me rrugën e Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*).

Ehli Syneti nuk ka këtë mendim dhe, natyrisht, që secila nga të dyja anët kanë fakte dhe argumente. Këtu nuk është qëllimi të trajtojmë argumentet e të dyja anëve, por të shikohen me kujdes kërkesat që shtronin kushtet e asaj kohe dhe të vlerësohen ato kërkesa në kohën e zbritjes së Mesazhit: Vallë, a e kërkonin interesat caktimin e udhëheqësit, apo ishte e kundërta? Studimi i kësaj çështjeje do të hedhë dritë mbi studimin e tretë dhe do të bëjë të qartë ekzistencën ose mosekzistencën e tekstit prej të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*).

Tani, për ty i nderuar lexues, shpjegimi i kësaj çështjeje:

Kushtet politike që ishin sunduese në të gjithë rajonin, e bënin detyrë mbi të Dërguarin e Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), që ai të caktonte udhëheqësin, pasi këtë e kërkonte vetë interesi i Islamit, për faktin se shoqëria islame e asaj kohe ishte e kërcënuar vazhdimisht prej rrezikut të trekëndëshit:

bizantinët, persianët dhe hipokritët (munafikët). Rreziku i tyre përfaqësohej në ndërmarrjen e një sulmi dërmues, ose me hedhjen e farërave të ngatërresave e të kundërshtimeve në mesin e myslimanëve.

Përballë rrezikut të jashtëm e të brendshëm, interesat e ymetit e bënin të detyrueshme sigurimin e unitetit të radhëve të myslimanëve. Kjo gjendje, patjetër kërkonte caktimin e një udhëheqësi, i cili do të udhëhiqte ymetin islam pas tij. Përveç kësaj, me caktimin e udhëheqësit i mbyllej rruga depërtimit e sundimit të armikut mbi trupin e ymetit dhe patjetër edhe mbi të ardhmen e tij. Me caktimin e udhëheqësit, do të humbin të gjithë ata që komplotonin për të goditur Islamin, pas Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*).

Armiku i parë ishte Perandoria bizantine, e cila, në atë kohë, formonte njërin brinjë të trekëndëshit të rrezikut që rrethonte botën islame dhe e kërcënonte atë nga jashtë.

Kjo fuqi e frikshme ishte e përqendruar në veri të Gadishullit Arabik, prandaj rreziku bizantin gjithmonë kishte qenë në vëmendjen e Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), madje problemi i rrezikut që i vinte Islamit prej Perandorisë bizantine, asnjëherë nuk kishte mbetur jashtë vëmendjes së

tij, derisa i erdhi koha që do të kalonte në prani të Allahut të Lartësuar.

Përballja e parë ushtarake mes myslimanëve dhe ushtrisë bizantine ka ndodhur në vitin e tetë të Hixhretit, në tokën e Palestinës. Ky përballim çoi në vrasjen e tre komandantëve të shquar ushtarakë myslimanë. Ata ishin: Xhafer Taj'jar, Zejd bin Haritheh dhe Abdull'illah bin Revahah.

Pas vrasjes së komandantëve të lartpërmendur, tërheqja e ushtrisë islame çoi në shtimin e guximit të ushtrisë bizantine, për rrjedhojë, frika prej ndonjë sulmi të befashëm e dërmues mbi kryeqytetin islam, nga ana e kësaj ushtrie, vinte duke u shtuar.

Në këto kushte, i Dërguari i Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), në vitin e nëntë të Hixhretit, ndërmori fushatën e Tebukut në kufijtë e Shamit. Vetë shkoi në krye të një ushtrie shumë të madhe, që të udhëhiqte personalisht përballjen ushtarake. Në këtë fushatë, ushtria myslimane përballoi një udhëtim shumë të vështirë e rraskapitës, por që i riktheu ymetit islam dinjitetin e merituar.

Brinja e dytë e trekëndëshit të rrezikut, që kërcënonte ekzistencën e Islamit, ishte Perandoria persiane, madje zemërimi i kësaj perandorie ndaj të

Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), si dhe armiqësia e saj ndaj thirrjes së tij, kishte arritur deri në atë shkallë sa perandori Khasru Pervez kishte grisur letrën e Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) dhe kishte fyer ambasadorin e tij, duke e nxjerrë jashtë prej pallatit, njëkohësisht i shkruante guvernatorit të tij në Jemen, që të nisej për në Medine, për të kapur të Dërguarin e Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) dhe, nëse ai kundërshtonte, ta vriste.

Edhe pse perandori Khasro Pervez u vra në kohën e të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), pavarësia e Jemenit, që kishte rënkuar për një kohë të gjatë nën zgjedhën e kolonializmit të Perandorisë persiane, kurrë nuk kishte qenë jashtë vëmendjes së mbretërve të Persisë së asaj kohe.

Veç kësaj, mendjemadhësia e arroganca e mbretërve dhe e parisë persiane nuk mund të lejonte ekzistencën e një fuqie të re konkurruese kundër tyre (të fuqisë islame).

Rreziku i tretë dhe më i madh për myslimanët ishte ekzistenca e partisë së hipokritëve, parti që punonte në mesin e radhëve të myslimanëve si kolonë e pestë, për të gërryer nga brenda kolonat e ekzistencës së Islamit. Në këtë drejtim, ata u munduan të bëjnë atentat kundër jetës së të Dërguarit të Allahut Muhamed (*Paqja dhe bekimi i*

Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!), edhe gjatë rrugës së kthimit të tij prej fushatës së Tebukut për në Medine.

Disa prej elementeve të partisë së hipokritëve thoshin me vete se puna e lëvizjes islame do të merrte fund me vdekjen e të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) dhe me largimin e tij prej kësaj bote, të gjithë do të qetësoheshin.

Në një gjendje të tillë, kur ekzistonin armiq kaq të fuqishëm, të cilët rrinin në përgjim të rrethanave dhe të rasteve për të zhdukur Islamin, a i lejohej të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) të linte ymetin e tij, që ishte shumë i ri në Islam dhe si shtet i themeluar rishtas, pa caktuar për ata një udhëheqës fetar e politik?!

Të dhënat shoqërore na kujtojnë se ishte detyrë që i Dërguari i Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) patjetër duhet të shpejtohej që të caktonte një udhëheqës, sepse, duke caktuar udhëheqësin për ymetin, i priste rrugën daljes së çdo kundërshtimi e ndarje në lidhje me çështjen e udhëheqjes pas tij.

Veç kësaj, duke caktuar udhëheqësin, ai siguronte vijimësinë e ymetit islam. Gjithashtu, duke caktuar

udhëheqësin, ai ndërtonte një kështjellë të fortë dhe një mur mbrojtës të pathyeshëm rreth kësaj kështjelle.

Ruajtja e ymetit prej ngjarjeve delizionuse dhe për t'i prerë rrugën kërkesave të çdo grupi që pretendonte të merrte kryesinë, duke përjashtuar prej kësaj të drejte të tjerët që nuk i përkisnin grupit pretendues. Kuptohej me lehtësi se shmangia e grindjeve, në lidhje me çështjen e kalifatit e të parësisë, pas të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), nuk mund të realizohej pa caktimin e një udhëheqësi për ymetin, pasi kushtet e kohës e bënë detyrim që kjo punë, në asnjë rast, nuk mund të lihej në dorën e rastësisë.

Kjo llogari shoqërore na udhëzon në drejtësinë e teorisë së ekzistencës së tekstit në lidhje me udhëheqësin, pas të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*). Nisur nga kjo anë e çështjes dhe patjetër edhe nga anë të tjera, i Dërguari i Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) e ka shtruar çështjen e kalifit/zëvendësit pas tij, që në fillimet e thirrjes dhe e ka vazhduar këtë thirrje deri në orën e fundit të jetës së tij të nderuar.

Përgjegjësia e të Dërguarit më të nderuar (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) nuk reduktohej vetëm në marrjen e Shpalljes Hyjnore dhe kumtimin e ajeteve që i zbriteshin atij. Në të vërtetë, detyra

dhe përgjegjësitë e tij e tejkalonin shumë këtë mision. Në fakt, nga tërësia e detyrave që rëndonin mbi shpinën e të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) ai kishte detyrim të kryente tri detyra shumë të rëndësishme:

1- Të interpretonte Librin e Shenjtë, të shpjegonte qëllimet e këtij Libri, të bënte të qarta objektivat e Librit të Allahut dhe të zbulonte simbolet e sekretet e këtij Libri.

2- Të shpjegonte dispozitat e ngjarjeve të reja që ndodhnin në shoqërinë islame me anë të Kur'ânit Famëlartë dhe me anë të Syneetit të tij (fjalës, punës dhe miratimit të veprimeve të drejta të shokëve të tij).

3- Të ruante fenë prej devijimit e prej kurtheve. Prania e tij ishte boshti i rrotullimit të së vërtetës dhe i dallimit të së vërtetës prej së gabuarës. Jeta e tij ishte garanci për të mos trokitur mbi fenë e tij devijimet dhe intrigat.

Pa dyshim që vdekja e Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) do të krijonte boshllëqe të mëdha në të tri detyrat e mësipërme, që ai kryente, prandaj dilte detyrë përgatitja e një udhëheqësi me mundësi, aftësi e kompetenca për të mbyllur këto boshllëqe. Ky udhëheqës do të kryente të gjitha detyrat që kryente i Dërguari i Allahut (*Paqja dhe*

bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!), por ky udhëheqës nuk do të ishte profet dhe nuk mund të merrte shpallje. Ky udhëheqës do të ishte enë e mbushur me diturinë e Profetit, magazinë e sekreteve të tij dhe depozitues i qeverisjes së tij, ndryshe ai nuk mund t'i kryente këto detyra të mëdha.

Është e qartë se këto aftësi morale, personi nuk i arrin as me rrugë të zakonshme dhe as me rrugën e edukimit njerëzor të njohur. Për këto punë, nga njëra anë, duhet një përgatitje hyjnore dhe një edukim hyjnor i veçantë, nga ana tjetër, vetë ymeti, me aftësitë e veta, e ka të pamundur të njohë se cili është ky person dhe të zbulojë me rrugët e njohjes së zakonshme se te cili person gjenden këto aftësi.

Të gjitha këto vërtetojnë teorinë e ekzistencës së teksteve të shkruara dhe nuk ka rrugë tjetër përveç rrugës së caktimit të udhëheqësit me tekst të ardhur prej vetë të Dërguarit (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), me urdhër të Allahut Fuqiplotë, domethënë, vendosjen në postin e udhëheqësit të personit që i ka cilësitë e mësipërme, cilësi që nuk mund t'i fitojë askush tjetër përveç atij që ishte rritur në vendzbritjen e Mesazhit dhe në prehrin e të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*).

* * *

SI ËSHTË KËRKESA E LIBRIT DHE E SYNETIT, NË LIDHJE ME FORMËN E KALIFATIT, PAS TË DËRGUARIT TË ALLAHUT

(Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)

Kërkesa e Librit dhe e Synefit, në lidhje me formën e udhëheqjes, pas të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), është shkruar me tekst dhe nuk është as delegimi i kësaj çështjeje te ymeti dhe as lënia e kësaj punë në dorën e kushteve e të rastësisë.

Në radhë të parë, le t'ia lëmë fjalën Synefit, sepse Synefi shprehet qartë në lidhje me çështjen e caktimit të udhëheqësit. Më pas do të studiojmë kërkesën e Librit, në lidhje me këtë çështje.

Ne themi: Jetëshkrimi i Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) dhe fjala e tij e thënë në vende të ndryshme, vërteton shumë qartë se ai mbolli farat e para, në lidhje me çështjen e udhëheqjes, që kur filloi thirrjen, që kur atij i dhanë besën dhe deri në frymëmarrjen e tij të fundit, ai ka folur për personin që do të ishte zëvendësi, pas vdekjes së tij.

Këto tekste janë aq të shumta, sa as nuk mund të përvetësohen dhe as nuk është e mundur që ato të përmenden të gjitha.

Në këtë çështje, për ne është e mjaftueshme ndihma që na japin enciklopeditë e hadithit, botimet që flasin për cilësitë e mira e për meritat, si dhe botimet teologjike, në lidhje me punën e udhëheqjes.

Do të mjaftohemi të sjellim pak prej kësaj shumice.

1- Teksti në lidhje me kalifin, në hadithin e fillimit të thirrjes

Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) u dërgua për të udhëzuar njerëzit në rrugën e drejtë, për t'i nxjerrë ata prej idhujtarisë dhe për të udhëzuar mbarë njerëzimin në besimin e vërtetë, në besimin se Allahu është Zoti Një e i Vetëm dhe me këtë besim, t'i nxirrnin njerëzit prej së keqes e t'i çonin në rrugën e të mirës, t'i nxirrnin njerëzit prej vështirësive dhe t'i orientonin drejt lumturisë. Kushtet që e rrethonin Profetin e Islamit (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) ishin tepër të ashpra, nga vetë fakti se ai u dërgua Profet te një popull, ku idhujtaria kishte rrënjë të vjetra.

Për këtë çështje, Allahu i Lartësuar flet:

لَتُنذِرَ قَوْمًا مَّا أُنذِرَ آبَاؤُهُمْ فَهُمْ غَافِلُونَ

- *"Litundhire kaumen mà undhire àbàuhun fehum gàfilùne"* -
"Që ti të paralajmërosh një popull, të parët e të cilëve nuk janë paralajmëruar."³²

Ai e filloi thirrjen në fshehtësi, edhe përhapjen e fesë së tij, gjithashtu, e bënte në fshehtësi, për vite me radhë, derisa Allahu i Lartësuar e urdhëroi me fjalën e Tij:

وَأُنذِرْ وَأُنذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ

"Ue endhir ashijretekel akrebijne" - **"dhe paralajmëro farefisn tënd më të afërm."**³³

Me zbritjen e këtij ajeti, i Dërguari i Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) e urdhëroi Ali bin Ebu Talibin, i cili në këtë kohë, ishte një djalosh në rritje, jo më shumë se 13 ose 15 vjeç, që të përgatiste ushqim e qumësht. Pastaj ftoi për gosti 45 vetë prej krerëve e burrave të shquar të fisit të tij, Beni Hashim. Pasi ata mbaruan së ngrëni, i Dërguari i Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), tha: "Udhërrëfyesi kurrë nuk i gënjen njerëzit e vet. Betohem

³² Sure "Jàsin", ajeti 6.

³³ Sure "Esh Shuarà", ajeti 214.

në Allah, betohem në Atë që përveç Atij s'ka Zot tjetër, se unë jam i Dërguari i Allahut te ju në veçanti dhe te të gjithë njerëzit në përgjithësi. Betohem në Allah, se ju patjetër do të vdisni, ashtu siç bini në gjumë dhe patjetër do të ringjalleni, ashtu siç zgjoheni prej gjumit. Patjetër që do të merreni në llogari për punët që kini bërë dhe pastaj: ose përgjithmonë në Xhenet, ose përgjithmonë në zjarr.”.

Pastaj tha: “O bij të Abdul Mutalibit, betohem në Allah, unë nuk njoh ndonjë të ri prej arabëve që të ketë ardhur te njerëzit e fisit të tij me atë që unë kam ardhur te ju. Pa dyshim që unë kam ardhur te ju me të mirën e kësaj bote dhe me të mirën e Botës Tjetër. Mua më ka urdhëruar Allahu që t’ju ftoj të besoni Allahun. Kushdo prej jush që më beson dhe më mbështet mua në këtë punë, do të jetë vëllai im, i porosituri im dhe zëvendësi im pas meje ndër ju.”.

Kur Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) tha këto fjalë, të pranishmit heshtën të gjithë, ndërkaq papritmas u ngrit Aliu dhe tha: “Unë o i Dërguar i Allahut do të jem ndihmësi yt për punët me të cilat të ka dërguar Allahu!”.

Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) i tha Aliut të ulet dhe pastaj e përsëriti thirrjen e tij për herë të dytë e për herë të tretë. Por për çdo thirrje të tij, njerëzit vetëm heshtnin dhe asnjë nuk

iu përgjigj thirrjes së tij, kurse Aliu, pas çdo thirrjeje të Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) ngrihej dhe shprehte gatishmërinë e tij për të ndihmuar Profetin, por i Dërguari i Allahut përsëri e urdhëronte të ulej. Vetëm pas herës së tretë, kur asnjë prej të pranishmëve nuk iu përgjigj thirrjes së tij, i Dërguari i Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) e mori Aliun për dore, u kthye në drejtim të të pranishmëve, të cilët ishin prej njerëzve të tij më të afërm dhe tha: “Ky është vëllai im, i porosituri im dhe zëvendësi im ndër ju, prandaj dëgjojeni atë dhe bindjuni atij!”⁽¹⁾

Këtu duhet të vëmë theksin mbi shprehjen shumë të hollë të Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), çështjen se cili do të ishte zëvendësi i tij. Ai e shpalli hapur që ditën kur ai njoftoi hapur njerëzit për mesazhin që mbante dhe po aty, u tha të pranishmëve se Aliu do të ishte ndihmësi dhe zëvendësi i tij. Të dy dukeshin qartë në konturin e horizontit të shpalljes. Të dy dukeshin si dy viganë, që nuk ndaheshin nga njëri-tjetri, prandaj udhëheqja pas Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) nuk do të ishte ndryshe, veçse vijimësi e detyrave të profetësisë, megjithëse profetësia përfundon me Profetin, por detyrat dhe përgjegjësitë e profetësisë janë gjithmonë të vazhdueshme.

2- Hadithi i pozitës

Shkruesit e jetëshkrimit të Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) dhe mbledhësit e hadithit tregojnë se, kur i Dërguari i Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) u nis së bashku me njerëzit për në fushatën e Tebukut, Aliu iu lut që të nisej edhe ai së bashku me të tjerët, por ai i tha: “Jo.”.

Aliu filloi të qajë, atëherë i Dërguari i Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) i tha Aliut: “A nuk je i kënaqur që të jesh te unë në pozitën e Harunit te Musai, por pas meje s’ka më profet dhe unë patjetër që do të shkoj dhe ti do të jesh zëvendësi im.”.

Këtë hadith e ka nxjerrë Buhariu në “Sahijhun” e tij. Në këtë hadith Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), me fjalën e tij, vërtetoi se Aliu do të kishte te Profeti të njëjtën pozitë që kishte Haruni te Musai, përveç pozitës së profetësisë.

3- Hadithi i Gadir Khumit

Hadithi i Gadirit është prej haditheve të shkallës “itevâtur” - “hadithe me varg përcjellësish të pashkëputur”. Ky hadith është përcjellë prej sahabëve e

tabi'inëve dhe e kanë transmetuar dijetarët e çdo kohe e të çdo brezi, prandaj për të vetëtuar se ky hadith është suksesiv, s'na mbetet gjë tjetër veçse të përmendim burimet në të cilat përmendet ky hadith, megjithëse edhe me këtë detyrë janë marrë shumë studiuës.

Qëllimi ynë është që lexuesi të njihet sa më mirë me tekstet që flasin për kalifatin si një e drejtë e Aliut. Gjithashtu, lexuesi të dijë se Profeti më i madh (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) është mbjellësi i parë i farës së Shiizmit, përkrahjes e ndihmës për Aliun, dhe vetë Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) është i pari që ka për bërë thirrje se imamati e porosia janë për Aliun. Të gjitha këto tregojnë se çështja e mbështetjes dhe njohja e parësisë për Aliun (Shiizmi) ka dalë para largimit të Profetit nga kjo botë. Me këtë rast, citojmë fjalët që ka thënë Ibn Haxheri, i cili ka pohuar se hadithi i mësipërm është i gradës "Sahih" dhe Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), në fjalimin që mbajti nën hijet e pemëve të Gadir Khumit, tha: "O njerëz, i Buti, Njohësi i çdo hollësie dhe i Gjithinformuari më ka njoftuar se asnjë profet s'ka jetuar më shumë se gjysma e jetës së profetit para tij. Unë mendoj se Ai po më thërret dhe unë i përgjigjem thirrjes së Tij. Unë mbaj përgjegjësi, por edhe ju mbani përgjegjësi, për çfarë do të thoni."

Ata thanë: “Dëshmojmë se ti, me të vërtetë, e kumtove mesazhin, u përpoqe shumë dhe këshillove. Allahu të shpërbleftë me të mira!”.

Ai vazhdoi: “Ju, a nuk dëshmoni se s’ka Zot tjetër përveç Allahut dhe Muhamedi është robi i Tij dhe i Dërguari i Tij, se Xheneti i Tij është i vërtetë, edhe zjarri i Tij është i vërtetë, edhe vdekja është e vërtetë, edhe ringjallja pas vdekjes është e vërtetë?! Padyshim që ora e fundit do të vijë dhe Allahu do të ringjallë të gjithë sa janë në varre.”.

Ata thanë: “Patjetër, ne i dëshmojmë të gjitha këto.”.

Ai tha: “O Zoti im, dëshmo!”. Pastaj tha: “O njerëz, me të vërtetë, Allahu është Prijësi im dhe unë jam prijësi i besimtarëve. Për besimtarët unë jam më i afërm se vetja e tyre, për cilindo që unë jam prijësi i tij, ky, domethënë Aliu, është prijësi i tij. O Zoti im, qëndroi pranë atij që i qëndron pranë këtij dhe armiqësohu me atë që armiqësohet me këtë!”.

Në vijim, ai tha: “O njerëz, unë do të jem para jush dhe ju pa dyshim që do të vini te pellgu. Pellgu është shumë i madh, është më i madh nga sa është largësia prej Egjiptit deri në San’a. Në atë pellg, numri i gotave të argjendta është sa numri i yjeve. Kur ju do të vini, unë do t’ju pyes për dy gjërat me peshë të rëndë, prandaj shikoni si do të jetë qëndrimi që do të mbajnë zëvendësit e mi ndaj dy gjërave me peshë të rëndë. Pesha më e rëndë është Libri i Allahut Fuqiptotë, njëra anë e këtij Libri është në dorën e Allahut dhe ana tjetër e tij është në dorën tuaj.

Kapuni pas kësaj ane dhe kurrë nuk do të bini në rrugën e humbjes e nuk do të veproni pa përgjegjësi.

Gjëja tjetër me peshë të rëndë është fisi im, familja ime. Mua më ka njoftuar i Buti, i Gjithinformuari se këto dy gjëra me peshë të rëndë nuk do të shkojnë, derisa të kthehen te pellgu.”³⁴

Këtë hadith e kanë nxjerrë imamët e hadithit, ndër të cilët: Imam Ahmedi, në “Musnedin” e tij³⁵, El Hakimi, në “Mustedrekun”³⁶ e tij dhe En Nesàij’ji, në “Khasàisin”³⁷ e tij.

Nëse do të studiojmë më kujdes burimet e hadithit dhe saktësinë e përcjellësve të hadithit prej sahabëve, tabi’inëve dhe dijetarëve, me siguri që vetëm ky studim do të rezultonte një vëllim më vete, por falënderimi i takon vetëm Allahut, që me këtë punë kaq të madhe e kaq të rëndësishme, janë marrë studiuesit më të mëdhenj të kohëve.

Më e rëndësishme në këtë çështje është se hadithi tregon dhe argumenton se udhëheqja e përgjithshme, si dhe kalifati, pas të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), është për Aliun

³⁴ “Es Savàik”, f. 43-44.

³⁵ “El Musned” i Imam Ahmedit, vëll. 4, f. 372.

³⁶ “El Mustedrek” i El Håkimit, vëll. 3, f. 109.

³⁷ “El Khasàisul Alevij’jeh”, f. 21.

dhe, kjo është e mjaftueshme, nëse do të marrim në konsideratë punët vijuese:

1- Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), në fjalimin e tij tha: *“Për besimtarët unë jam më i afërm se vetja e tyre.”*.

Pastaj tha: *“...dhe për cilindo që unë jam prijësi i tij.”*. Këto dy shprehje janë fraza krahasuese, që tregojnë se qëllimi me fjalën “i afërm”, është në kuptimin “ka më të drejtë” se kushdo tjetër. Kuptimi i hadithit është: Pa dyshim që Allahu ka me të drejtë ndaj meje e ndaj shpirtit tim se sa vetë unë ndaj shpirtit tim. Unë kam më të drejtë ndaj besimtarëve se sa vetë ata ndaj vetes së tyre dhe për atë që mua më ka të parë, Aliu ka më shumë përparësi që të jetë prijësi e udhëheqësi i tij... Pikërisht ky është kuptimi i përparësisë së madhe për Imam Aliun.

2- Fundi i hadithit ishte: *“O Zoti im, qëndroi pranë atij që i qëndron pranë këtij dhe armiqësohu me atë që armiqësohet me të.”*. Me disa rrugë të tjera transmetimi, hadithi është përcjellë me frazën: *“Ndihmoje atë që e ndihmon këtë dhe braktise atë që e braktis këtë!”*.

Kur Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) e vuri Aliun Imam për ymetin pas kalimit të tij, patjetër që e dinte mirë se kjo punë do të ishte peng i pasjes së ushtrive të shumta dhe i

ndihmësve, i bindjes së nëpunësve dhe i ndershmërisë së guvernatorëve. Gjithashtu, ai e dinte se ndër parinë kishte prej atyre që jo vetëm e kishin zili Aliun, por prej tyre kishte edhe të atillë që e urrenin Aliun, madje në bandën e hipokritëve kishte prej atyre që në fshehtësi mbanin armiqësi ndaj tij, por Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) u lut për atë që e ndihmon Aliun dhe e njeh atë për prijës. Gjithashtu, Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) iu lut Allahut të poshtërojë atë që e urren Aliun. Kjo lutje e Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) kishte vetëm një qëllim, të plotësohej puna e kalifatit dhe njerëzit të dinin se bindja ndaj Aliut është ndjekje e rrugës së Allahut dhe armiqësia ndaj Aliut është armiqësi ndaj rrugës së Allahut.

Përfundimi: Kjo lutje është në përshtatjeje me qëllimin e vetëm: Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) vuri një udhëheqës për të qenë imam dhe zëvendës.

3- Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), që në fillim të fjalimit të tij, kërkoi dëshminë e të pranishmëve se Nuk ka Zot tjetër përveç Allahut dhe se Muhamedi është i Dërguari i Allahut, pastaj tha: “Allahu është Prijësi im dhe unë jam prijësi i besimtarëve. Unë për ata jam më i afërm se vetja e tyre.”.

Pastaj shtoi: *“për cilindo që unë jam prijësi i tij, ky, domethënë Aliu, është prijësi i tij.”*

4- Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), para se të shpjegonte çështjen e udhëheqjes, tha: *“Unë jam thirrur dhe unë i jam përgjigjur thirrjes”*, apo afërsisht me këto fjalë, në të vërtetë, ai, me fjalët që tha, shprehu qartë se i ka mbetur fare pak ditë që do të jetë në këtë botë dhe shumë shpjet do të ndahet prej kësaj jete, prandaj ai kishte qëllim të mbushte boshllëkun që do të krijohet pas vdekjes së tij, duke caktuar Aliun Imam dhe udhëheqës për ymetin.

Këta shembuj krahasues dhe të tjerë shembuj krahasues që gjenden në fjalimin e tij, e bëjnë të detyrueshme besimin, se qëllimi me këtë njoftim të shpallur në atë tubim madhështor, nuk ishte gjë tjetër veçse plotësim i fesë dhe i mirësive nëpërmjet fjalës që Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) shpalli para të gjithëve se Aliu ishte udhëheqësi dhe Imami i ymetit.

Dy dyshime të parëndësishme

Një grup njerëzish, prej atyre që e kundërshtojnë të vërtetën dhe nuk janë të kënaqur ta pranojnë atë, kanë

shfaqur dy dyshime shumë të parëndësishme, të cilat po i përmendim në mënyrë të përgjithshme:

Dyshimi i parë

Fjala “مَوْلَى” - “meulà” ka kuptime të ndryshme, ndër të cilat “i dashuruar” dhe “ndihmues”. Por, prej nga u mësua më lart, qëllimi me këtë fjalë është: i ngarkuar me përgjegjësi, zotërues i punës dhe ka më të drejtë për të vepruar.

Në lidhje me këtë çështje, ka vetëm një konstatim: fjala “مَوْلَى” - “meulà” ka vetëm një kuptim dhe ky është: ka më të drejtë, i takon me të drejtë, ashtu siç e lexojmë këtë kuptim në fjalën e Allahut të Lartësuar:

فَالْيَوْمَ لَا يُؤْخَذُ مِنْكُمْ فِدْيَةٌ وَلَا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا ۚ مَا وَأَكُمُ النَّارُ ۚ هِيَ مَوْلَاكُمْ ۖ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ

“Feljeume là ju’khadhu minkum fidjetun ue là minel’ledhijne keferù me’vàkumun’nàru hije meulàkum ue bi’sel mesijru” – “Sot as ju e as atyre që mohuan, nuk u pranohet asnjë kompensim, vendi juaj është zjarri, ai vend u takon me të drejtë dhe, sa përfundim i keq që është ai.” (Sure “El Hadijd”, ajeti 15.)

Jo vetëm një prej interpretuesve të Kur’ànit Famëlartë ka shpjeguar se qëllimi me frazën e ajetit se

zjarri është vendi që u takon me të drejtë, ata kanë thënë: Shprehja **“u takon me të drejtë”** është kuptimi i vetëm për fjalën *“مَوْلَى”* - *“meulà”* dhe, sa herë që përmendet njëri prej kuptimeve të kësaj fjale, ka të bëjë me vendin ku përdoret dhe me komentet që i bëhen kuptimit të kësaj fjale në vendin përkatës.

Dyshimi i dytë

Kuptimi i frazës: **“ai ka më shumë të drejtë”** është se kjo e drejtë lind për atë në kohën kur për të do të jepej besa, prandaj kjo nuk është në kundërshtim me faktin se para tij u vunë tre imamë.³⁸

Ky dyshim është në pozitë shumë të dobët, sepse nuk ka asgjë të përbashkët me urtësinë e ligjëruesit e me retorikën e tij dhe as me ndonjë send prej punëve të tij të mëdha e prej fjalëve të tij me peshë. Fjala e tij e bën të detyrueshme që e drejta për udhëheqjen që ai lajmëroi, nuk mund të përfshijë të gjithë njerëzit dhe të pranishmit në atë tubim. Bazuar mbi këtë shpjegim, dalin jashtë të drejtës për udhëheqje të tre kalifët e parë. Për më tepër, dy pleqtë (Ebu Bekri dhe Omeri), kur dëgjuan në atë tubim madhështor fjalën e të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut*

³⁸ “Es Savàikul Muhrikah”, f. 44.

qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!) të dy i thanë atij: “Bravo, bravo o Ali. Sonte u bërë udhëheqësi im dhe udhëheqësi i çdo besimtari e besimtareje.”³⁹

Referenca logjike e Ehli Bejtit, pas të Dërguarit të Allahut

(Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)

Hadithet e mësipërme treguan qartë se udhëheqja politike dhe kalifati, pas të Dërguarit të Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!) do të përfaqësohej me Aliun dhe me familjen e tij erëkëndshme. Ka shumë hadithe që, në referencën logjike, na çojnë pikërisht te Ehli Bejti. Ja disa prej këtyre haditheve:

4- Hadithi i dy gjërave me peshë të rëndë

Profeti Muhamed (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!) i ndërgjegjësoi të shkujdesurit dhe shpjegoi qartë, me përshëndetjen e tij jehuese, pikën e referencës së ymetit, pas kalimit të tij prej kësaj jete, kur tha: “O njerëz, unë kam lënë ndër ju dy gjëra me peshë të rëndë. Nëse ju do t'i merrni ato, kurrë nuk do të shkelni në rrugën e

³⁹ “Musnedi” i Ahmedit, vëll. 4, f. 281.

humbjes: kam lënë ndër ju Librin e Allahut dhe pasardhësit e mi, familjen time.”⁴⁰

Këtë hadith e kanë transmetuar disa prej imamëve të mëdhenj të hadithit, ndër të cilët Imam Ahmedi, në “Musnedin”⁴¹ e tij dhe El Hakimi në veprën e tij, “Mustedrek”⁴².

5- Hadithi i anijes

Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) e krahason Ehli Bejtin e tij me anijen e Nuhut dhe thotë: *“Dëgjoni me kujdes, Ehli Bejti im në mesin tuaj është si anija e Nuhut. Kush hipën në këtë anije, ka shpëtuar dhe kush mbetet pa hipur në të, mbytet.”⁽¹⁾*

Dihet se qëllim nuk janë të gjithë individët e familjes së tij, sepse kjo pozitë e veçantë është vetëm për ata që janë argumente të Allahut, janë vetëm për disa individë të familjes së tij.

Krahasimi që Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) i bën familjes së tij me anijen e Nuhut, ka për qëllim të shpjegojë se ai që

⁴⁰ “Musnedi” i Ahmedit, vëll. 5, f. 182.

⁴¹ “Kenzul Um’mâl”, vëll. 1, f. 44.

⁴² “El Mustedrek”, vëll. 3, f. 148.

hip në këtë anije në punët e fesë dhe i merr bazat e degët e ligjit të fesë prej imamëve të besueshëm të Ehli Bejtit, ka shpëtuar prej dënimit të Allahut dhe ai që nuk i ndjek ata, i ngjet atij që ditën e tufanit shkoi të gjente strehim të mbrohej prej urdhrit të Allahut në majën e një mali, por edhe ai u mbyt në ujë. Kjo është mbytje në zjarrin e Xhehenemit.

Këto pesë hadithe janë mëse të mjaftueshme për kërkuesit e të vërtetës.

Dymbëdhjetë imamët në hadithin e të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*)

Ka transmetime që e kufizojnë, e përcaktojnë numrin e imamëve, pas të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), edhe pse në këto hadithe nuk përmenden emrat e tyre. Por emrat e tyre janë përmendur në hadithet e dymbëdhjetë imamëve. Hadithet që flasin për dymbëdhjetë imamët, janë transmetuar prej autorëve të "Sahijhëve", e "Mesànidëve". Këto hadithe ne do t'i përmendim këtu në plotësim të studimit.

1- Buhariu ka nxjerrë prej Xhabir bin Semrehit, i cili tregon se ai ka dëgjuar të Dërguarin e Allahut (*Paqja dhe*

bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!) të thotë: “Do të jenë dymbëdhjetë prijës.”⁴³

Ai tha: Një fjalë që unë nuk e kisha dëgjuar, ndërkaq babai im tha se Profeti ka thënë: “Të gjithë ata janë prej kurejshëve.”⁴⁴

2- Muslimi ka nxjerrë, po prej Xhabir bin Semreh, i cili tregon se, kur ka hyrë së bashku me babain e tij te i Dërguari i Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), e ka dëgjuar të thotë: “Kjo punë nuk përfundon, derisa te ata të kalojnë dymbëdhjetë kalifë.”. Pastaj i tha Aliut një fjalë veçmas. Unë e pyeta babain tim se çfarë i tha dhe ai më tregoi se i tha: “Të gjithë janë prej kurejshëve.”⁴⁵

3- Muslimi ka nxjerrë prej Xhabir bin Semrehit, i cili tregon se ka dëgjuar të Dërguarin e Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) të thotë: “Islami do të vazhdojë të jetë madhështor deri në dymbëdhjetë kalifë.”. Pastaj ai tha një fjalë, që unë nuk e kuptova, prandaj pyeta babain se çfarë tha dhe ai më tha: “Të gjithë ata janë prej kurejshëve.”⁴⁶

⁴³ “El Mustedrek”, vëll. 3, f. 151.

⁴⁴ “Sahijhu” i Bukhàriut, vëll. 9, f. 101; Pjesa “Kitàbul Ahkàm”, K. 51.

⁴⁵ “Sahijhu” i Muslimit, vëll. 6, f. 3-4.

⁴⁶ “Sahijhu” i Muslimit, vëll. 6, f. 3-4.

4- Muslimi ka nxjerrë prej Xhabir bin Semrehit, i cili tregon se është nisur së bashku me babain e tij të shkojë te i Dërguari i Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) dhe e ka dëgjuar të thotë: “Kjo fe do të vazhdojë të jetë e fuqishme dhe e fortë deri në dymbëdhjetë kalifë.”. Pastaj tha një fjalë të cilën njerëzit nuk e dëgjuan, prandaj unë pyeta babain tim se çfarë tha dhe babai më njoftoi se ai tha: “Të gjithë janë prej kurejshëve.”.⁴⁷

5- Muslimi ka nxjerrë po prej Xhabir bin Semrehit, i cili tregon se ka dëgjuar të Dërguarin e Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) ditën e Xhuma, në kohën kur po zbatohet vendimi për ekzekutimin me gjuajtje me gurë të një burri prej fisit Eslemij, të thotë: “Feja do të vazhdojë të jetë deri Ditën e Kiametit dhe mbi ju do të jenë dymbëdhjetë kalifë, të cilët të gjithë janë prej kurejshëve.”.⁴⁸

Ka edhe hadithe të tjera që tregojnë se Imamët, pas Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) janë dymbëdhjetë. Gjithashtu, në hadithe janë përmendur shenjat dalluese, cilësitë dhe numri i tyre. Por më e rëndësishme është përcaktimi i miratimit të tyre dhe të tregohen se ata janë udhëheqës dhe personalitete të përshkruara me karakteristika të veçanta.

⁴⁷ Po aty.

⁴⁸ Po aty.

Karakteristikat me të cilat ata janë përshkruar, mësohen vetëm në saje të haditheve të ardhura në lidhje me ta. Ja shkurtimisht karakteristikat e tyre, të shprehura në fjalët e haditheve:

1- Islami do të vazhdojë të jetë i nderuar deri në dymbëdhjetë kalifë.

2- Kjo fe do të vazhdojë të jetë e nderuar dhe e pathyeshme.

3- Feja do të vazhdojë të jetë e qëndrueshme.

Karakteristika të tjera kanë ardhur në hadithe të tjera, që deri tani nuk i kemi përmendur. Tani po i rendisim shkurtimisht:

4- Puna e ymetit tim do të vazhdojë të jetë e mirë.

5- Puna e këtij ymeti do të vazhdojë të jetë e dukshme.

6- Derisa te ata të kalojnë dymbëdhjetë.

7- Ata do t'i udhëheqin dymbëdhjetë kalifë, të cilët, të gjithë, janë prej kurejshëve.

8- Numri i tyre është sa numri i udhëheqësve të Beni Israilëve.⁴⁹

Këto cilësi të veçanta nuk gjenden të gjitha së bashku në asnjë person tjetër përveçse në dymbëdhjetë imamët e njohur në të dyja grupimet. Këto hadithe janë prej njoftimeve të fshehta dhe prej mrekullive të Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), në mënyrë të veçantë, kur këtyre haditheve u bashkohen hadithet: Hadithi i dy gjërave me peshë të rëndë (hadijth thekalejni), Hadithi i anijes (hadijthus sefijneti) dhe fakti që Ehli Bejti (individët e familjes së Profetit) janë siguri për banorët e tokës, ashtu siç janë yjet siguri për banorët e qiellit.

Dymbëdhjetë imamët janë të njohur në mesin e myslimanëve. I pari i këtyre imamëve është Aliu, Prijësi i besimtarëve dhe i fundit prej tyre është Mehdiu. Cilësitë e mësipërme përputhen me cilësitë e dymbëdhjetë imamëve.

⁴⁹ Referohu në librin “Buhùthun fil mileli uen’nehali”, vëll. 6, f. 59-60.

Kërkesat e Librit për formën e udhëheqjes, pas të Dërguarit të Allahut

(Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)

Në lidhje me udhëheqjen, pas të Dërguarit të Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!), në Kur'anin Famëlartë kanë ardhur disa ajete. Ajeti që flet më qartë në lidhje me këtë çështje, është ajeti i "Velajetit", janë ajete 54-56 të sures "El Mâide":

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهَ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٍ عَلَى
الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ۚ ذَٰلِكُمْ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ
مَنْ يَشَاءُ ۗ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ * إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ
الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ * وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْعَالِيُّونَ

"Jà ej'juhel'ledhijne àmenù men jerted'de minkum an dijnihi feseufe je'til'làhu bikaumin juhib'buhum ue juhib'bùnehù edhil'letin alel mu'minijne eiz'zetin alel kàfirijne juxhàhidùne fij sebjiil'làhi ue là jekhàfùne leumete làimin dhàlike fadlull'llàhi ju'tijhi men jeshàu uell'llàhu vàsiun alijmun in'nemà velij'jukumull'llàhu ue resùluhù uel'ledhijne àmenùl'ledhijne jukijmùnes'salàte ue ju'tùnez'zekàte ue hum ràkiùne* Ue men jetevel'lell'llàhe ue resùlehù uel'ledhijne àmenù fein'ne hizbell'llàhu humul gàlibùne" –*

“O besimtarë! Nëse ndokush prej jush braktis besimin e vet, dini se Allahu do të sjellë njerëz, që i do dhe që e duan; të përulur me besimtarët dhe të ashpër me femohuesit; që luftojnë në rrugën e Allahut dhe nuk i tremben qortimit të asnjë qortuesi. Kjo është mirësia e Allahut, të cilën Ai ia jep kujt të dojë. Allahu është Bujar i madh dhe i Gjithëditur.”

“Miqtë dhe mbrojtësit tuaj janë vetëm Allahu, i Dërguari i Tij dhe besimtarët që falin namazin dhe japin zekatin, duke qenë të përulur (në adhurim) ndaj Allahut.”

“Ata që marrin për mik e mbrojtës Allahun, të Dërguarin e Tij dhe besimtarët, (ta dinë se) pa dyshim, pala e Allahut do të jetë fituese.”

Para se të nxjerrim përfundimet me këtë ajet, do të përmendim rastin e zbritjes së këtij ajeti.

Interpretuesit e Kur’anit Famëlartë transmetojnë prej Enes bin Malikut dhe prej të tjerëve se një lypës hyri në xhami dhe thoshte: “Kush i jep borxh nevojtarit besnik...”

Në këto çaste, Aliu ishte në ruku duke falur namaz dhe i bëri shenjë lypësit në drejtim të gishtit të tij: Hiqe unazën prej gishtit tim dhe, kur asnjë nuk kishte dalë prej xhamisë, zbriti ajeti:

إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُتَّبِعُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ

"in'nemà velij'jukumull'llàhu ue resùluhù uel'ledhijne àmenùl'lejne jukijmùnes'salàte ue ju'tùnez'zekàte ue hum ràkiùne" – **"Miku juaj është vetëm Allahu, i Dërguari i Tij dhe besimtarët, të cilët falin namaz duke bërë ruku dhe japin zekatin."**

Tani shpjegimi me hollësi i ajetit:

1- Fjala e ajetit *"velij'jun"* dhe derivatet e kësaj fjale, sipas rregullave të sintaksës së gjuhës arabe: *"meulà"* dhe *"eulà"*, të gjitha kanë të njëjtin kuptim. Në ajetin e mësipërm është përkthyer me fjalën *"mik"*, në kuptimin që ka të drejtë më shumë se kushdo tjetër, ashtu siç e lexojmë kuptimin e kësaj fjale edhe në hadithet e Profetit Muhamed (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!): *"Çdo grua që martohet pa lejen e personit që ka më shumë të drejta mbi të (në tekst: pa lejen e velij'jit), martesë e saj nuk është e vlefshme."* Gjithashtu, ai i tha Aliut: *"O Ali, pas meje ti je miku, i afërmi e udhëheqësi i çdo besimtari."*

Tani e mësove se për fjalën *"meulà"* ka vetëm një kuptim dhe ky kuptim është fjala *"eulà"*, domethënë: ka më shumë të drejtë. Nëse kjo fjalë do të thuhet në kuptimin e ndihmuesit dhe në kuptimin e të dashuruarit, kuptohet se i dashuruari ka më shumë të drejtë të mbrojtë të dashurin e tij. Gjithashtu, edhe shoku ka më shumë të

drejtë të mbrojtë shokun e tij. Siç shihet, fjalët: “miku”, “i dashuruari”, “ndihmuesi” dhe “shoku” puqen në varësinë që kanë me kuptimin e shprehjes “ka më shumë të drejtë”.

2- Sikur qëllimi me fjalën “velij” të ishte kuptimi “ndihmuesi” ose me të tjera shprehje të ngjashme, atëherë do të duhej të mjaftoheshim me fjalën e Allahut të Lartësuar, që pamë më sipër:

إِنَّمَا وَرِثَتُكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا - “in’nemà velij’jukumull’llàhu ue resùluhù uel’ledhijne àmenù” - **“Miku juaj është vetëm Allahu, i Dërguari i Tij dhe besimtarët”**, pa qenë nevoja që besimtarët të kushtëzoheshin me dhënien e zekatit dhe me bërjen ruku në namaz.

3- Sikur fjala “velij” të ishte në kuptimin e “ndihmuesit” dhe “të dashuruarit”, patjetër që i dashuruari dhe ndihmuesi do të ishin në unitet me të dashurin e me të ndihmuarin, ashtu siç thuhet në fjalën e Allahut të Lartësuar: “وَالَّذِينَ آمَنُوا” - “uel’ledhijne àmenù” - **“dhe besimtarët”**, kjo do të thotë se çdo besimtar është ndihmues për vëllain e vet besimtar dhe e do atë. Por prej fjalëve të ajetit njoftohemi se kemi tre miq, që janë: Allahu, i Dërguari i Tij dhe besimtarët, pra, kemi tri kushte, por kjo nuk mund të realizohet, pa caktuar udhëheqësin, të parin, i cili ka detyrë të veprojë për punët e të dashuruarve dhe të ndihmuesve. Kjo do të thotë se Allahu, i Dërguari i Tij dhe

besimtarët janë tre miqtë, tre prijësit, kurse të tjerët janë ndjekësit e tyre.

4- Meqenëse gjendja është e tillë, atëherë përse fjala “*velij*” ka ardhur në numrin njëjës dhe jo në numrin shumës? Përgjigjja për këtë pyetje është shumë e qartë: Allahu e ka zbritur këtë fjalë në numrin njëjës, për të njoftuar se udhëheqja, në origjinë, i takon Allahut, kurse për të Dërguarin dhe për besimtarët, udhëheqja është me rrugën e ndjekjes së urdhrave të Allahut të Lartësuar. Sikur Allahu Fuqiptotë të kishte thënë: “miqtë tuaj janë Allahu, i Dërguari i Tij dhe besimtarët”, në këtë frazë nuk ka më as bazë e as ndjekës.

5- Sipas rregullave të sintaksës së gjuhës arabe, fjala e Allahut të Lartësuar, në ajetin e mësipërm: “الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ” - “*el’ledhijne jukijmùne*” - “**ata falin**” është plotësor zëvendësues për frazën “الَّذِينَ آمَنُوا” - “*el’ledhijne àmenù*” - “*besimtarët*”, gjithashtu edhe lidhësja “و” - “*ve*” në fjalën e Allahut të Lartësuar: “وَهُمْ رَاكِعُونَ” - “*ue hum rakiùne*” - “*dhe ata bëjnë ruku*”, është plotësor gjendjeje dhe tregon cilësinë e besimtarëve, për të cilët flet Allahu i Lartësuar me fjalën e Tij: “يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ” - “*ju’tùnez’zekàte*” - “**ata japin zekatin**”, do të thotë se ata e japin sadakanë, edhe kur janë në ruku gjatë faljes së namazit.

6- Nëse qëllimi me fjalën e Allahut të Lartësuar: “الَّذِينَ آمَنُوا” - “el’ledhijne àmenù” - “**besimtarët**” është Imam Ali bin Ebu Talibi, atëherë, përse fjala “**besimtarët**” ka ardhur në numrin shumës?

Përgjigje: Ka ardhur në numrin shumës, me qëllim që besimtarët të kenë dëshirë për të bërë punë si punët që bënte ai dhe të arrijnë një shpërblim të ngjashëm me shpërblimin e tij. Gjithashtu, besimtarëve u tërhiqet vëmendja që duhet të synojnë drejt këtij qëllimi të lartë, duke bërë kujdesin më të madh, që të bëjnë punë të mira, punë bamirësie, të verifikojnë gjendjen e të varfërve dhe këtë punë ta konsiderojnë detyrë që nuk pranon vonesë, qofshin edhe kur janë duke falur namaz dhe nuk duhet të presin, derisa të përfundojnë faljen e namazit për ta dhënë sadakanë.

7- Në të vërtetë, ajeti ka përmendur cilësitë e udhëheqësit dhe tregon se ai është prej besimtarëve që falin namaz dhe japin zekat, për faktin se falja e namazit dhe dhënia e zekatit janë dy prej kolonave kryesore të Islamit, si dhe për të theksuar se edhe udhëheqësi, patjetër, fal namazin dhe jep zekatin.

Në të gjitha gjendjet, kushti që udhëheqësi të jetë prej besimtarëve e i pajisur me tri cilësitë e lartpërmendura dhe kushti për besimtarin që ai jep sadaka, edhe kur është

në ruku, të gjitha këto veçanti, hadithi i mbledh në një individ të vetëm dhe ky individ është Prijësi i besimtarëve, Ali bin Ebu Talibi.

Ne do të mjaftohemi vetëm me këto argumente që u përmendën në ajetin e mësipërm, për të argumentuar se kalifati është për Imam Aliun (*Paqja qoftë mbi të!*). Por ka edhe ajete të tjera, prej të cilave dijetarët kanë nxjerrë argumente që vërtetojnë se kalifati i takon Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*) dhe mohojnë kalifatin për ndonjë tjetër veç atij. Të gjitha këto janë shpjeguar me argumentet përkatëse në vëllimet teologjike.

* * *

SI ËSHTË SEKRETI, QË MASA KUNDRSHTOI MENDIMIN E TË DËRGUARIT TË ALLAHUT?

(Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)

E drejta u bë e qartë në formën e saj më të dukshme dhe u vërtetua se i Dërguari i Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), para se të largohej prej kësaj jete, nuk e la ymetin pa caktuar Imam Aliun (*Paqja qoftë mbi të!*) kalif dhe udhëheqës. Por këtu shtrohet pyetja: Nëse e vërteta është ashtu siç thuhet në tekstet e Librit dhe të Synetit, përse masa i ktheu shpinën asaj që ishin urdhëruar të kapeshin pas saj?

Për këdo që lexon historinë dhe jetëshkrimin e sahabëve, në kohën e të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) dhe pas tij, e ka fare të lehtë të marrë përgjigje për këtë pyetje. Pavarësisht se Kur'ani urdhëron ndjekjen e të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) dhe mosbërjen e asnjë veprimi në kundërshtim me fjalën e tij, pavarësisht se Kur'ani urdhëron dorëzim dhe besim të plotë në të, është e

çuditshme se disa myslimanë e qortonin bindjen ndaj të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), në disa raste. Prandaj, Allahu i Lartësuar shpalli:

وَاَعْلَمُوا أَنَّ فِيكُمْ رَسُولَ اللَّهِ لَوْ يُطِيعُكُمْ فِي كَثِيرٍ مِّنَ الْأَمْرِ لَعَنِتُّمْ

*"Ua'lemu en'ne fijikum resulell'llahi leu jutij'ukum fij kethijrin minel emri leanit'tum" - "dijeni se në mesin tuaj keni të Dërguarin, sikur ai t'ju dëgjonte ju në shumë çështje, me siguri do të pësonit vuajtje."*⁵⁰ Megjithëse ajeti flet qartë dhe kuptueshëm, vërejmë se ka të atillë që i kundërviheshin Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), madje e kundërshtonin atë me ashpërsi e me forcë, për shkak se ata, në radhë të parë, vinin punët e interesat e tyre personale ndaj urdhrave të të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*).

Tani, për ty i nderuar lexues, një pasqyrë e shkurtër e rasteve të kundërshtimit të sipërpërmendur. Nëse ti do të shikosh me kujdes në këto që do të lexosh, e ke fare të lehtë të marrësh përgjigje për të keqen e madhe që rezultoi nga kundërshtimi i urdhrave të Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) prej disa

⁵⁰ Sure "Huxhurat", ajeti 7

sahabëve, në lidhje me çështjen e të porositurit dhe të udhëheqjes.

1- Ata kundërshtuan Profetin Muhamed (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!), për çështjen e ndarjes së plaçkës së luftës dhe të robërve të luftës

Myslimanët triumfuan në Betejën e Bedrit. Ishin të shumtë ata myslimanë që mblodhën sendet që gjetën në kampin e armikut, por shumë shpejt, në mesin e myslimanëve, pati kundërshtime në lidhje me plaçkën e luftës dhe me robërit e luftës. Ata që i mblodhën thanë se këto u takonin atyre. Edhe të tjerët kërkonin pjesë prej plaçkës së luftës, prandaj thanë: “Betohemi në Allah, sikur të mos ishin ne, ju kurrë nuk do t’i merrnit ato. Ne luftuam kundërshtarët dhe ju patët mundësi të merrni ato që morët.”.

Ndërkaq, edhe ata që ishin ngarkuar me detyrën e ruajtjes së të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) thanë: “Ju nuk keni të drejtë më shumë se ne. Betohemi në Allah, se edhe ne menduam të sulemi mbi armikun, nëse Allahu do të na mundësonte që të godisnim mbi kokat e tyre. Edhe ne menduam të mbledhim plaçkën e luftës dhe askush nuk mund të na ndalonte, por ne kishim frikë se armiku mund

të ndërmerre ndonjë sulm të befashëm kundër të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) dhe kështu ne qëndruam pranë tij, prandaj ju nuk keni të drejtë më shumë se ne në plaçkën e luftës.”.

Ndërkaq zbriti fjala e Allahut të Lartësuar:

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَنْفَالِ ۗ قُلِ الْأَنْفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ ۗ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ ۗ وَأَطِيعُوا
اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

“Jes’elùneke anil enfâli, kulil enfâlu lil’lâhi ue lirr’rresùli, fet’tekull’llàhe ue aslihù dhàte bejnikum, ue etij’ull’llàhe ue resùlehù in kuntum mu’minijne” -

“Të pyesin ty (o Muhamed) për plaçkën e luftës. Thuaj: ‘Plaçka e luftës i përket Allahut dhe të Dërguarit’. Prandaj, frikësojuni Allahut, rregulloni marrëdhëniet midis jush dhe bindjuni Allahut dhe të Dërguarit të Tij, nëse jeni besimtarë të vërtetë”. (Sure “El Enfal”, ajeti 1).

Në lidhje me kundërshtimin e tyre, për çështjen e robërve të luftës, përgjigjen më të qartë për këtë çështje e gjejmë përsëri në fjalën e Allahut të Lartësuar:

مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَكُونَ لَهُ أَسْرَىٰ حَتَّىٰ يُفْجِرَ فِي الْأَرْضِ ۚ تَرِيدُونَ عَرَضَ الدُّنْيَا وَاللَّهُ يُرِيدُ الْآخِرَةَ ۗ
وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ۗ لَوْلَا كِتَابٌ مِّنَ اللَّهِ سَبَقَ لَمَسَّكُمْ فِيمَا أَخَذْتُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ

“mà kàne linebij’jin en jekùne lehù esrà hat’tà juthkhine fil erdi, turijdùne aredad’dun’jà uell’llàhu jurijdu àkhirete uell’llàhu azijzun hakijmun Leulà kitàbun minell’llàhi sebeka lemes’sekum fij mà ekhadhtum adhàbun adhijmun” – “Asnjë Profet s’ka të drejtë të ketë rob për vete, derisa të arrijë fitore të plotë në Tokë. Ju dëshironi të mirat kalimtare të kësaj bote, kurse Allahu dëshiron Botën Tjetër. Allahu është i Plotfuqishëm dhe i Urtë. Sikur të mos ishin urdhërimet e mëparshme të Allahut (për lejimin e plaçkës së luftës), do t’ju godiste një dënim i madh për atë që keni marrë.”⁵¹*

Ky ajet tregon se kundërshtimi i tyre ishte i atillë, sa të meritonin që mbi ta të lëshohej ndëshkimi. Por zbritjen e ndëshkimit e ndalonte fjala e mëparshme e Allahut, për të mos dënuar ata që përpiqen për një punë, të cilën nuk e arrijnë.

2- Ata kundërshtuan urdhrin e të Dërguarit të Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!) në Betejën e Uhudit

I Dërguari i Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) doli në Uhud, kur mori njoftimin, se Ebu Sufjani ishte nisur për të sulmuar Medinen. Për t’i dalë përpara armikut, i Dërguari i Allahut

⁵¹ Sure “El Enfâl” ajetet 67-68.

(Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!) e pozicionoi ushtrinë e myslimanëve në shpatin e malit Uhud. Në krahun e majtë të këtij mali, në mesin e luginës gjendet kodra Ajnejn, e cila kontrollon lëvizjen përgjatë luginës. Pikërisht në këtë kodër, ai la një formacion luftarak prej pesëdhjetë shigjetarësh, nën komandën e Abdullah bin Xhubejrit, të cilin e urdhëroi: “Ke detyrë të ndalosh kalorësinë, që të mos na sulmojnë nga prapa. Sido që të shkojë puna, qoftë në favorin tonë, qoftë kundër nesh, ti patjetër duhet të qëndrosh në këtë pozicion dhe mos u lësho kundër atyre që vijnë para jush.”.

Por, kur u duk qartë se triumfi ishte në anën e myslimanëve dhe armiku filloi tërheqjen në drejtim të Mekës, pikërisht në ato çaste, shigjetarët e kundërshtuan urdhrin e të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), lanë pozicionin që ishin ngarkuar të mbanin. Këtë e bënë, thjesht, nga lakmia për të mbledhur plaçkë lufte, megjithëse komandanti i tyre i këshilloi disa herë të mos lëviznin prej pozicionit dhe kurrë të mos e linin kodrën Ajnejn, por ata e kundërshtuan urdhrin e tij.

Kur armiku tashmë i shpartalluar, pa se shigjetarët e lanë kodrën Ajnejn, e cila, siç u tha më sipër, gjendet në mesin e dy faqeve të luginës, armiku e shfrytëzoi rastin dhe komandanti i kalorësve të armikut, Khalid bin El Veljid, kur pa se rrugën e kishte të lirë, ndërmoi një sulm

të furishëm nga prapa mbi kampin e myslimanëve. Ai i sulmoi myslimanët nga ajo anë, që ata e dinin se armiku e kishte rrugën të zënë për të ndërmarrë ndonjë sulm kundër tyre, prapa shpinës së tyre. Beteja që e ashpër, u vranë një grup i mirë prej myslimanëve dhe fitorja u kthye në disfatë. Ky që rezultati që patën myslimanët në këtë betejë, për shkak se kundërshtuan urdhrin dhe porosinë e të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) dhe i dhanë përparësi punës, sipas mendimit të tyre dhe jo urdhrin që kishin marrë prej Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*). Ata e kundërshtuan urdhrin, edhe pse e dinin se mendimi i tyre ishte i gabuar dhe në kundërshtim të plotë me argumentin.

Sa shumë shembuj të tillë ka pasur gjatë kohës që Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) ishte në këtë jetë dhe sa shumë shembuj të tjerë janë vërtetuar pas vdekjes së tij.

3- Kundërshtimi i tyre në Paqen e Hudejbijes

Ishte viti i gjashtë i Hixhretit dhe Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) kishte mall të vizitonte Shtëpinë e Allahut dhe për këtë bëri përgatitjet për të kryer Umren, së bashku një grup të

mirë prej sahabëve. Në këtë rrugëtim, ata s'kishin armë tjetër me vete përveç armës së zakonshme të udhëtarit. Kur arritën në Hudejbije, u ndaluan të vazhdonin udhëtimin. Pas bisedave që u zhvilluan mes Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) dhe krerëve të kurejshëve, u arrit të formulohej një dokument, të cilin autorët e jetëshkrimit të të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) e kanë përmendur në librat e tyre.

Rezultati i atij dokumenti ishte: Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) do të kthehej në Medine dhe për Umre do të nisej vitin e ardhshëm. Në atë dokument përmendeshin kushtet e paqes, të cilat shkaktuan zemërim te disa myslimanë. Puna arriti deri aty sa Omer bin El Kha'tabi shkoi te Ebu Bekri, të cilit i tha: "A nuk është ai i Dërguari i Allahut?"

Ai tha: "Natyrisht që po."

Përsëri Imeri dhe tha: "A nuk jemi ne myslimanë?"

Ai tha: "Natyrisht që po."

Omeri përsëri tha: "A nuk janë ata idhujtarë?"

Ai përsëri tha: "Natyrisht që po."

Omeri, i mbushur me mllef, tha: “Atëherë, përse të bëjmë këtë ulje në fenë tonë?!”⁵²

Nga kjo bisedë kuptohet se Omeri mendonte se nenet e marrëveshjes ishin një ulje e fesë, për më tepër, Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) i kishte lajmëruar ata në kohën kur dolën prej Medines, se Allahu i kishte treguar në ëndërr se myslimanët hynë në Xhaminë e Shenjtë, por, kur ata u kthyen pa hyrë në Mekë, thanë: “Ne as rruam kokat, as shkurtuam flokët dhe as nuk hymë në Xhaminë e Shenjtë.”

Atëherë Allahu zbriti fjalën e Tij: “لَتَدْخُلَنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ آمِينَ” - “*letedkhulen’nel mesxhidel harame in shàell’llàhu aminijne*” - “**...me dashjen e Allahut, ju patjetër do të hyni të siguarur në Xhaminë e Shenjtë ...**”.⁵³

Nëse dikush i ndjek me kujdes dhe thellohet në studimin e jetëshkrimit e në librat e tefsireve të Kur’anit Famëlartë, do të gjejë te ato se kundërshtimi i fjalës së të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) prej njerëzve, nuk ka qenë i veçantë vetëm në këtë vend. Jo, njerëzit atë e kanë kundërshtuar edhe në vende të tjera.

⁵² “Es Sijretun Nebevij’jetu” vol. 2, f. 316-317.

⁵³ Sure “El Fet’h”, ajeti 27.

4- Ata kundërshtuan Profetin Muhamed (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!) në përgatitjen e ushtrisë së Usames

Historianët ndajnë një fjalë të përbashkët se, kur Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) urdhëroi përgatitjen e ushtrisë së Usames, tha: “Përgatitni ushtrinë e Usames dhe Allahu e mallkoftë atë që mbetet prapa tij.”.

Atëherë njerëzit thanë: “Është detyra jonë të zbatojmë urdhrin e tij. Por, kur Usame kishte dalë prej Medines, njerëzit thanë: ‘Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) i është rënduar shumë sëmundja, zemrat tona nuk e përballojnë të ndahen prej tij, kur ai është në këtë gjendje, prandaj le të durojmë dhe të shohin si do të shkojë puna e tij.’”.⁵⁴

Taberiu, në historinë e tij, shkruan: “Nisja e Usames u ndalua për shkak të rëndimit të dhimbjeve të të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*). Ndërkaq hipokritët i shtuan veprimet e tyre kundër caktimit të Usames komandant të ushtrisë, prandaj Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) u detyrua të dalë

⁵⁴ “El Milelu uen’nehalu”, vëll. 1, f. 29-30.

para njerëzve, edhe pse e kishte lidhur kokën me lidhëse nga dhimbjet e forta të kokës dhe tha: “Më njoftuan se disa po flasin kundër caktimit të Usames në krye të ushtrisë. Beto hem me jetën time, nëse ata flasin që Usame të mos jetë komandant, pa dyshim që ata kështu kanë thënë më parë edhe për babain e tij. Nëse babai i Usames ishte i përshtatshëm për të komanduar, pa dyshim që edhe Usame është i përshtatshëm për të qenë komandant, prandaj menjëherë nisuni prapa Usames.”.

Usame u nis, por u detyra të ndalet për shkak të gërryerjeve nga brenda, kështu që njerëzit ngritën kampin ushtarak. Ndërkaq, nga kriza e urisë që doli papritur, njerëzit u vonuan. Për më tepër, edhe gjendja e të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) po rëndohej gjithnjë e më shumë dhe kjo u bë shkak që urdhri për nisjen e ushtrisë të mos plotësohej. Të gjithë njerëzit, nga i pari deri te i fundit, rrinin në pritje, derisa erdhi çasti që Allahu i Lartësuar kishte urdhëruar për kalimin e Profetit të Tij (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) nga kjo jetë.⁵⁵

⁵⁵ “Tariikhut Taberij”, vëll. 2, f. 430-431.

5- Ata kundërshtuan urdhrin e Profetit Muhamed (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!), për t'i sjellë mjetet për të shkruar

Prej Ibn Abasit transmetohet: “Kur Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) iu rëndua shumë dhimbja e kokës, ai tha: ‘Më sillni mjetet e shkrimit, që të lë për ju një shkrim dhe pas këtij shkrimi ju kurrë nuk do të shkelni në rrugën e humbjes.’”.

Por Omeri tha: “Profetin Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) e ka mposhtur sëmundja. Ne kemi Librin e Allahut dhe ai na mjafton.”

Ndërkaq u shtuan fjalët vend e pavend, derisa Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) tha: “Ngrihuni, nuk duhet të ketë grindje në praninë time!”.

Ibn Abasi doli duke thënë: “Shumë e rëndësishme, e gjitha e rëndësishme, ç’pengesë mes të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) dhe mes shkresës së tij?”⁵⁶

Përcjellësi e ka transmetuar hadithin në kuptimin që të lehtësohej sa më shumë përplasja që do të ndodhte,

⁵⁶ “Sahijhul Bukhàrij”, vëll. 1, K. “El Ilmu”, f. 30; “Et Tabekàtul Kubrà”, vëll. 2, f. 242; disa prej atyre që ishin te ai, thanë se Profeti i Allahut me siguri do të largohet.

sikur ai të kishte transmetuar hadithin me fjalët e veta. Dëshmi për këto që themi, është se edhe vetë Buhariu e transmeton hadithin me një formë tjetër. Ai e transmeton sipas përcjelljes së Ibn Abasit, i cili tregon: “Ditë e enjte. Ç’është dita e enjte? Pastaj ai qau, derisa lotët e tij njomën truallin e shtruar me guriçka. Unë thashë: “O Ibn Abas, ç’është dita e enjte?”

Ai tha: “Kur të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) iu rëndua shumë dhimbja, ai tha: “Më sillni një shpatull kafshësh, që të shkruaj për ju një shkresë, pas së cilës ju kurrë nuk do shkëlmi në rrugën e humbjes.”. Por ju u grindët njëri me tjetrin, prandaj ai ju tha se grindja te unë nuk lejohet. Ata thanë: “Si e ka punën ai? I lënë, atij i kërkuan shpjegime.

Atëherë ai tha: “Më lini në gjendjen që jam, se kjo është shumë më e mirë për mua nga ajo që më thoni të bëj.”. I urdhëroi ata me tri punë: të nxjerrin idhujtarët jashtë Gadishullit Arabik, anëtarët e delegacionit t’i trajtonin në atë mënyrë siç i trajtonte ai dhe, e treta, është shumë më mirë që ai heshti dhe nuk foli për atë, ose ai e tha, por unë e harrova se ç’tha.”.⁵⁷

Mbase ajo e treta që e ka harruar përcjellësi i hadithit, ishte ajo që Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i*

⁵⁷ “Sahijhul Bukhàrij”, vëll. 4, f. 99, K. “Nxjerrja e jehudive jashtë Gadishullit Arabik”.

Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!) dëshironte të shkruante, me qëllim që t'i ruante ata prej rrugës së humbjes. Por buzët e përcjellësit e kanë përmendur atë në vend të shkresës së tij dhe, politika i detyroi dijetarët e hadithit të venë theksin mbi harresën e përcjellësit.

Ka shumë të ngjarë që Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) kishte qëllim të shkruante në sëmundjen e tij, atë ç'ka ai ua kishte bërë atyre detyrim në hadithin e dy gjërave me peshë të rëndë (Hadijthuth Thekalejni). Këtë e dëshmon uniteti i të dy transmetimeve, pasi në transmetimin e dytë ai ka thënë: “Unë po lë për ju ata ç'ka ju, nëse do të kapeni me ato, kurrë nuk do të shkëlmi në rrugën e humbjes: Librin e Allahut dhe pasardhësit e mi.”.

Kalifi e kishte kuptuar qëllimin që kishte Profeti i Islamit (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) dhe pas një kohe, ai i foli për atë qëllim Ibn Abasit, të cilit një ditë i tha: “O Abdullah, mbi ty rëndon gjaku i trupit, nëse ti e fsheh atë. A ka mbetur në shpirtin e Aliut ndonjë send prej kalifatit?”

Ibn Abasi tregon: “Thash: ‘Po.’”

Atëherë ai më pyeti: “A pretendon se i Dërguari i Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) ka lënë tekst për atë?”

Thash: "Po."

Atëherë Omeri tha: "Prej fjalës së të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) kishte një pikë më të lartë, të cilën nuk e vërteton asnjë argument dhe për atë nuk ka justifikim. Në punën e tij ai ndalonte për një farë kohe, edhe pse ishte në sëmundjen e tij, ai kishte qëllim të shpallte hapur emrin e atij që do të ishte zëvendësi i tij, por në këtë punë ai u ndalua prej mëshirës që kishte për ymetin dhe për të ruajtur Islamin. I Dërguari i Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) e dinte që unë e dija se ç'kishte ai në shpirtin e tij, prandaj nuk foli."⁵⁸

Është e çuditshme se Ahmed Emijn, me gjithë armiqësinë e ashpërsinë që shfaq ndaj shiave, pohon qartë atë që ne kemi përmendur. Midis të tjerash, ka thënë: "I Dërguari i Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) gjatë sëmundjes nga e cila edhe vdiq, kishte qëllim të caktonte personin që do të merrte në dorë udhëheqjen pas tij. Në dy "Sahijhët", në "Sahijhun" e Buhariut dhe në "Sahijhun" e Muslimit ka ardhur se i Dërguari i Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) nga dhimbja e fortë u zverdh shumë dhe tha: "Më sillni të shkruaj për ju një shkresë, që ju kurrë të mos shkoni në rrugën e humbjes pas kësaj shkrese."

⁵⁸ "Sherhu Nehxhul Belàgah", vëll. 3, f. 17.

Në ato çaste, në shtëpinë e tij ndodheshin disa burra, ndër të cilët edhe Omer bin El Khat'tabi, i cili tha: "Të Dërguarin e Allahun (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) e ka mposhtur dhimbja e fortë dhe ndër ju është Libri i Allahut. Ne na mjafton Libri i Allahut."

Njerëzit patën kundërshtime dhe filluan të grinden njëri me tjetrin. Dikush prej tyre tha: "Afroni pranë tij mjettet e shkrimit, që të shkruajë për ju një shkresë, që ju, pas asaj shkrese, kurrë të mos shkëlni në rrugën e humbjes."

Dikush tjetër tha: "Fjalë është ajo që tha Omeri."

Kur ata filluan të thonë fjalë të kota e të grinden njëri me tjetrin brenda në dhomën ku ai lëngonte, atëherë Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) u tha: "Ngrihuni!".

Ata shkuan, duke e lënë punën të hapur për këdo, çka bëri që myslimanët të kenë mosmarrëveshje mes tyre gjatë shekujve për çështjen e kalifatit.⁵⁹

Këto ishin disa raste tipike, në të cilat njerëzit kanë kundërshtuar hapur tekstet e ardhura prej Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi*

⁵⁹ "Jeumul-Islàm", f. 41.

familjen e tij!). E gjitha kjo tregon se te ata kishte humbur shpirti i bindjes ndaj Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) dhe dispozitave për të cilat ai fliste.

Gjithashtu, kjo tregon se ata nuk shihnin si detyrim të miratonin tekstet që nuk ishin në përputhje me dëshirat e me qëllimet e tyre.

Po, patjetër që mes tyre kishte edhe prej atyre që ishin shumë të bindur ndaj Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) dhe e ndiqnin atë siç ndjek hija trupin, por zbatuesit nuk besonin tekstet. Mbase ata mund të jenë ballafaquar me Profetin Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) edhe me fjalë të ashpra, ashtu siç ndodh në ballafaqimin me atë që ka më pak rëndësi.

* * *

TEKSTET QË FLASIN PËR KALIFATIN DHE MBËSHTETJA NË PUNËN KONKRETE

Kushdo që beson se tekstet e haditheve janë me varg përcjellësish të pashkëputur dhe të besueshëm deri në personin e vetë të të Dërguarit, gjithashtu, beson edhe në qartësinë e argumenteve të këtyre haditheve, por, kur shikon se ka një kontradiktë mes teksteve dhe punës konkrete që ndodhi në Sekijfen dhe pas saj, kur shikon se shumë prej muhaxhirinëve dhe ensarëve u grumbulluan rreth të tjerëve, përveç Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*), patjetër që do të mbetet në mëdyshje, do të çuditet dhe do të thotë: Tekstet profetike janë në këtë nivel, përse i kundërshtuan ato myslimanët?! Përse Imam Aliu (*Paqja qoftë mbi të!*) nuk e kërkoi të drejtën e tij të ligjshme?! Përse Imam Aliu (*Paqja qoftë mbi të!*) pranoi punën konkrete dhe nuk nxori një fjalë nga goja, në lidhje me të drejtën që i takonte?! Këtyre pyetjeve do të mundohemi t'i japim përgjigje.

Themi: Është e rëndësishme të shpjegohet sekreti që e shtyu Imam Aliun (*Paqja qoftë mbi të!*) të heqë dorë nga kërkesa e të drejtës që i takonte me anë të forcën e të dhunës, kurse për sa i përket asaj që muhaxhirinët dhe ensarët e kundërshtuan tekstin, në fakt, tekstin e kundërshtuan krerët e tyre dhe pastaj të tjerët shkuan pas krerëve. Patjetër që ajo që ngjau në Sekijfen, nuk është prej punëve që shkaktojnë çudi. Më sipër, në vendet përkatëse, është shpjeguar se ata jo vetëm që kanë kundërshtuar tekstet, por kanë bërë edhe interpretime të ndryshme në lidhje me tekstet.

Tani, për ju i nderuar lexues, shpjegimi i asaj që është më e rëndësishme: Imam Aliu (*Paqja qoftë mbi të!*) asnjëherë nuk ka heshtur gjatë gjithë jetës së tij, për të shpjeguar të drejtën e tij dhe për të orientuar njerëzit në lidhje me drejtën që i takonte. Madje ai e ka shfaqur hapur mospranimin e tij për punën konkrete që u realizua në Sekijfen, madje mospranimi i asaj pune, nga ana e tij, shpreh qartë edhe një herë tjetër se atij iu rrëmbye e drejta. Këtë të vërtetë ka mundësi ta shikojë kushdo që lexon në librat e historisë rreth asaj që ngjau atë ditë në Sekijfe.

Imam Aliu (*Paqja qoftë mbi të!*) nuk e kishte fuqinë për të kërkuar të drejtën e tij me forcë, por edhe, nëse supozojmë se ai e kishte fuqinë për atë punë, interesi i atyre ditëve kërkonte lënien e punës në dorën e atyre që e

kishin veshur atë rrobë dhe të mos kërkohet e drejta me anë të forcës e dhunës.

Tani, nëpërmjet shfletimit e studimit të historisë, do të shikoni argumentet që tregojnë atë që ngjau, në lidhje me të drejtën e Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*):

1- Ibn Kutajbeh, duke shtjelluar historinë e Sekijfes dhe rrjedhokat e hidhura që ajo pati, thotë: “Imam Aliu (*Paqja qoftë mbi të!*) shkoi te Ebu Bekri në kohën që ai po thoshte: ‘Unë jam Abdullahu, vëllai i të Dërguarit të Allahut!’”.

Ndërkaq Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*) iu tha: “Jepe besën!”. Por Imam Aliu (*Paqja qoftë mbi të!*) iu përgjigj: “Unë kam më shumë të drejtë se ju për këtë punë dhe, në radhë të parë, jeni ju ata që duhet të jepni besën për mua. Ju e morët këtë punë prej ensarëve, duke u paraqitur atyre si argument afërsinë me Profetin Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) dhe e rrëmbyet kalifatin. A nuk ishit ju që pretenduat te ensarët se keni më shumë të drejtë se ata për këtë punë? Këtë pretendim ju e argumentuat me faktin se Muhamedi kishte jetuar në mesin tuaj dhe ata ua dorëzuan juve qeverisjen. Tani unë sjell kundër jush të njëjtin argument që sollët ju kundër ensarëve dhe ju them: ‘Ne jemi ata që kemi më shumë të drejtë me të Dërguarin e Allahut (*Paqja dhe bekimi*

i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!), kur ishte gjallë dhe tani që ka vdekur. Nëse jeni besimtarë, veproni me drejtësi, ndryshe do të bëni padrejtësi dhe ju këtë e dini.”.

Omeri i tha: “Në të vërtetë, ti nuk je i lënë për këtë punë, që ne të japim besën për ty.”.

Atëherë Imam Aliu (*Paqja qoftë mbi të!*) i tha: “Ndihmo e mbështet cilin të duash, se për ty do të jetë gjysma e asaj për të cilin po tregohesh shumë i ashpër, por nesër, këtë punë ai do ta përmendë kundër teje.”.

Pastaj tha: “Pasha Allahun, o Omer, unë as nuk e pranoj fjalën tënde e as nuk e jap besën për ty!”.

Ebu Bekri tha: “Nëse ti nuk e jep besën, unë nuk të detyroj të japësh besën për mua.”.

Ndërkaq Ebu Ubejdeh bin El Xherr'rrah i tha Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*): “O djalë i xhaxhait, ti je akoma në moshë të re dhe këta janë të moshuarit e popullit tënd, ti nuk e ke përvojën dhe njohuritë që kanë ata për punët. Unë mendoj se Ebu Bekri është shumë më i përshtatshëm se ti për këtë punë. Ai ka më shumë mundësi dhe njohuri, prandaj jepe besën për Ebu Bekrin. Nëse ti do të jetosh gjatë, kjo punë do të mbetet për ty. Veç kësaj, ti e ke moralin për këtë punë, ti je i plotësuar në virtytet e tua, në fenë tënde, në punën tënde, në kuptimin tënd, ti je i pari që

ke pranuar fenë dhe je dhëndër i Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*).”.

Pas kësaj fjale, Imam Aliu (*Paqja qoftë mbi të!*) tha: “Kijeni frikë Allahun! Kijeni frikë Allahun o muhaxhirinë! Mos e nxirrni pushtetin e Muhamedit prej shtëpisë së tij dhe ta vini në dorën e arabëve. Vatra e shtëpisë së tij është pranë banesave e vatrave të shtëpive tuaja. Ju po e dëboni familjen e tij prej pozitës dhe të drejtës që ajo ka te njerëzit. Pasha Allahun, o muhaxhirinë, patjetër që ne jemi njerëzit që kemi më shumë të drejtë, sepse ne jemi Ehli Bejti, prandaj ne kemi më shumë të drejtë se ju për këtë punë! Ndër ne është hafizi e lexuesi i Librit të Allahut, dijetari që i di më mirë punët e fesë së Allahut, dijetari që njeh më mirë Synetin e të Dërguarit të Allahut, personi që ka dijeni për gjendjen e njerëzve dhe mbrojtësi i tyre prej punëve të këqija. Te ne është burri që pjesëton në mënyrë të barabartë mes tyre. Kijeni frikë Allahun! Kijeni frikë Allahun! Kjo punë patjetër duhet të jetë për ne dhe mos ndiqni dëshirat, ndryshe do të dilni jashtë rrugës së Allahut dhe do të jeni shumë larg nga e vërteta, nga e drejta.”.⁶⁰

A mund të ketë deklaratë më të devotshme se kjo deklaratë e tij? A mund të ketë oratori më të qartë se kjo deklaratë e tij, e bërë në lidhje me ata që e morën në dorë kalifatin? Nëse shikojmë me kujdes në frazat e kësaj

⁶⁰ “El Imàmetu ues Sejàsetu”, vëll. 1, f. 11-12.

deklarate, do të dallojmë qartë se aftësitë e kalifatit e humbën vlerën. Ja edhe frazat e asaj deklarate, të sqaruara në pikat vijuese:

1- Te ne është hafizi dhe lexuesi i Librit të Allahut.

2- Te ne është dijetari, që i di më mirë punët e fesë së Allahut.

3- Te ne është dijetari, që njih më mirë Synetin e të Dërguarit të Allahut.

4- Te ne është personi, që njih më mirë gjendjen e njerëzve.

5- Te ne është mbrojtësi i njerëzve prej punëve të këqija.

6- Te ne është burri, që pjesëton në mënyrë të barabartë mes njerëzve.

Kuptimi i kësaj deklarate është: Marrësit e pushtetit nuk i kishin këto përparësi.

2- Kur Prijësi i besimtarëve, Imam Aliu (*Paqja qoftë mbi të!*), mësoi për ngjarjet e Sekijfes, pyeti: “Ç’thanë ensarët?”. Ata iu përgjigjën: “Ata thanë: ‘Një prijës prej nesh dhe një prijës prej jush.’”

Atëherë ai tha: “A nuk shtruat kundër tyre argumentin se i Dërguari i Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) ka porositur trajtim të mirë për punëmirin e tyre dhe falje për punëkeqin e tyre?”

Ata thanë: “Ku është argumenti kundër tyre në këtë frazë?!”

Imam Aliu (*Paqja qoftë mbi të!*) tha: “Sikur imamati të ishte te ata, porosia kurrë nuk do të ishte te ata.”

Pastaj pyeti: “Ç’ thanë kurejshët?”

Ata thanë: “Kurejshët argumentuan se janë pema e të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*).”

Atëherë Imam Aliu (*Paqja qoftë mbi të!*) tha: “Ata u mbrojtën me argumentin e pemës dhe humbën frutat e asaj peme.”⁶¹

3- Në fillim të punës, Imam Aliu (*Paqja qoftë mbi të!*) nuk u mjaftua vetëm me këto fjali, por vijoi të shpjegojë të vërtetën me mënyra të ndryshme, prej të cilave përmendim:

⁶¹ “Nehxhul Belàgah, Hytbeja 68.

Ai sjell si argument hadithin e Gadir Kunit, ditën e Shurasë, në vitin 23

Amir bin Valiheh ka thënë: “Ditën e Shurasë (këshilli konsultativ) isha së bashku me Imam Aliun (*Paqja qoftë mbi të!*) te porta dhe aty e dëgjova të thotë: “Patjetër që do të sjell një argument të atillë kundër jush, që s’ka mundësi ta ndryshojë asnjë arab i juaji e asnjë jo arab i juaji.”. Pastaj tha: “Ju përgjerohem në Allah, më thoni, a ka ndonjë në mesin tuaj, që ka besuar se Allahu është Zoti Një e i Vetëm para meje?”

Ata thanë: “Jo.”

Pastaj ai vazhdoi të flasë: “Ju përgjohem në Allah, më thoni, a ka ndonjë prej jush, të cilit i Dërguari i Allahut i ka thënë: ‘Për atë që mua më ka prijës, Aliu është prijësi i tij. O Zoti im, ndihmoje personin që e përkrah atë, armiqësohu me personin që armiqësohet me atë dhe ndihmoje personin që e ndihmon atë. Ai që është këtu, le t’ia thotë këto fjalë atij që nuk është këtu’. Ata thanë: ‘O Zoti ynë, jo.’”⁶²

4- Gjithashtu Imam Aliu (*Paqja qoftë mbi të!*) është betuar në Allah, ditën e Betejës së Rahbes, në vitin 35 të Hixhretit. El Asbeg tregon: “Imam Aliu u përgjërua në

⁶² “Es Savàikul Muhrikatu”, f. 75; “El Menàkib” e Khavàrezmiut, f. 135 me nr. 152.

Allah, para njerëzve, ditën e Betejës së Rahbes dhe tha: 'Cili prej jush e ka dëgjuar Profetin Muhamed, Ditën e Gadir Khumit, se ç' tha? Ai që e ka dëgjuar fjalën e tij, le të ngrihet më këmbë, kurse të tjetër të mos ngrihen.'".

Menjëherë u ngritën më shumë se dhjetë burra, ndër të cilët: Ebu Ej'jub El Ensarij, Sehl bin Hanijf, Khuzejmeh bin Thabit dhe Abdullah bin Thabit El Ensarij, të cilët thanë: "Ne e kemi dëgjuar të Dërguarin e Allahut të thotë: 'Për atë që unë jam prijësi i tij, Aliu është prijësi i tij. O Zoti im, përkrahe personin që e përkrah atë, armiqësohu me personin që armiqësohet me atë, duaje personin që e do atë, zemërohu me personin që e urren atë dhe ndihmoje personin që e ndihmon atë!'.⁶³

Ky përgjërimit në Allah, nga ana e Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*), nuk ka ndodhur vetëm në këto dy vende. Në të vërtetë, Imam Aliu (*Paqja qoftë mbi të!*) është përgjëruar dhe ka kërkuar mbështetjen e Allahut, në lidhje me të drejtën e tij, në shumë vende të tjera.

Gjithashtu, në Allah është përgjëruar, në kërkim të së drejtës së saj, edhe gruaja e tij, e sinqerta, e pastra, Fatimja dhe pas tyre janë përgjëruar në Allah dy nipat, Hasani e Hysejni, si dhe Abdullah bin Xhaferi dhe Am'mar bin Jaseri.

⁶³ "Esedul Gàbeh", vëll. 3, f.307 dhe vëll. 5, f. 205.

Të gjitha këto janë dëshmi të shkëlqyera, që vërtetojnë se Imam Aliu (*Paqja qoftë mbi të!*), as nuk ka heshtur dhe as ka miratuar rrjedhën që morën punët, por ka vazhduar të kërkojë të drejtën e tij deri në çastet e fundit të jetës së tij. Kjo bëhet akoma më e qartë, kur lexojmë hytben e tij, të njohur, “Esh Shakshekij’jeh”, hytbe që e mbajti nga fundi i kalifatit të tij.

Për sa i përket çështjes së mosgritjes së tij për marrjen e të drejtës me forcë, në fakt, vetë kërkimi i të drejtës është një degë e forcës, por në atë periudhë, ai s’kishte as forcë e as fuqi. Për të mësuar këtë, është e njaftueshme të lexojmë se ç’ka thënë ai në hytben e tij të fundit: “Për të mbuluar atë, shtriva rrobën, për të pastruar atë, palosa rrobën. Me të butë fillova të ec në mesin e bazave, që me forcë të mos ndërpres përfitimet, por durova të keqen e verbër, në të cilën plaket i rrituri, thinjet i vogli dhe në atë mundohet njeriu, derisa të takojë Zotin e tij.”⁶⁴

Sikur të supozojmë se për Imam Aliun (*Paqja qoftë mbi të!*) ekzistonte fuqia e forca, duhet të kemi të qartë se në atë kohë, interesat e Islamit kërkonin pajtim dhe lënien e punës në dorën e atyre që e morën. Këtë çështje, Imam Aliu (*Paqja qoftë mbi të!*) herë e tregon me alegori, herë tjetër me deklaram, kur thotë: “O njerëz, çani dallgët e ngatërresave me anijen e shpëtimit, ngjituni në lartësi prej

⁶⁴ “Nehxhul Belàgah”, Hytbeja 3.

rrugës së urrejtjes së ndërsjellë, vini mbi kokat tuaja kurorat e krenarisë! Ka shpëtuar ai që ngrihet me krahë, ose dorëzohet e bie në qetësi. Ky është ujë i ndenjtur, është një çapë që zhytet në gjellën e vënë përpara, është një fryt i këputur pa u pjekur, është si bujku pa tokë.”.

“Nëse flas, ata thonë: ‘Ka qëllim pushtetin’. Nëse unë hesht, ata thonë: ‘Ka frikë nga vdekja’. Të dyja janë shumë larg njëra-tjetrës. Beto hem në Allah, se i biri i Ebu Talibit e dëshiron vdekjen më shumë se foshnja gjirin e nënës së tij. Unë jam integruar me një dituri të fshehtë dhe, sikur unë ta zbuloja atë, ju patjetër do të trazoheshit, ashtu siç trazohen shpendët në një fluturim të largët.”.⁶⁵

Në këtë hytbe që ai e mbajti, pas vdekjes së të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), shpjegoi qartë ato që ne përmendën në tërësi, kurse në hytben që ai mbajti, pasi njerëzit u kthyen te ai, deklaroi se pajtimi i tij me khulefatë ishte për shkak të rreziqeve që rrinin mbi kokat e myslimanëve, pas vdekjes së Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*). Midis të tjerash ka thënë: “Allahu i Lartësuar e dërgoi Muhamedin (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) paralajmërues për të gjitha botët, e dërgoi atë me gradë më të lartë se të gjithë të Dërguarit e tjerë. Kur Profeti

⁶⁵ “Nehxhul Belàgah”, Hytbeja 5.

Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) u nda prej kësaj jete, njerëzit u grindën mes tyre për çështjen e parësisë. Betohem në Allah! As nuk kisha ndonjë gjë në shpirt dhe as nuk e kisha menduar se pas tij, arabët do të hiqnin udhëheqjen prej Ehli Bejtit të tij. Ata as nuk ma dhanë mua pas tij, as nuk patën kujdes, kur u larguan prej meje dhe shkuan drejt filanit, për të dhënë besën për të. Unë u përmbajta, derisa pashë kthimin e njerëzve. Në të vërtetë, njerëzit u kthyen në Islam për të kërkuar të drejtën në fenë e Muhamedit (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), prandaj unë thashë me vete: 'Nëse nuk e ndihmoja Islamin e myslimanët, me siguri do të shoh shkatërrim dhe katastrofa e Islamit kjo për mua do të ishte shumë më e madhe se humbja e sundimit'. Në të vërtetë, sundimi është thjesht një mirësi vetëm për pak ditë, por edhe pushteti do të zhduket, ashtu siç zhduket mirazhi, ose ashtu siç shpërndahen retë. Në këto ngjarje unë jam ngritur, derisa u mënjanua dhe u asgjësua e gabuara dhe derisa feja u sigurua dhe mori frymë."⁶⁶

* * *

⁶⁶ "Nehxhul Belàgah", pjesa e librave, f. 62.

DOKTRINAT E SHIAVE IMAMMIJ

Doktrinat e shiave imamij nuk janë rezultat i dalë as prej lidhjes me kulturat e jashtme dhe as rezultat i dalë prej studimeve teologjike gjatë shekujve. Në të vërtetë, ato janë doktrina të marra, në radhë të parë, prej Kur'anit Famëlartë, në radhë të dytë, janë të marra prej Synetit dhe, në radhë të tretë, janë marrë prej hytbeve të Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*) e prej fjalëve të familjes së pastër, të marra drejtpërdrejt prej Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*). Për të gjitha këto, historia e doktrinave të shiave imamij ka si kufi historinë e Islamit dhe jetën e imamëve të pastër.

Natyrisht që kjo nuk do të thotë se shiat i besojnë tekstet në bazat e tyre, pa analizë e pa u menduar. Kjo do të thotë se bazat e doktrinave të ardhura janë marrë prej burimeve të mësipërme dhe dijetarët e shiave imamij i kanë marrë doktrinat e tyre pikërisht prej këtyre burimeve, i kanë formuluar në mënyrën më të qartë dhe i kanë mbështetur me argumente. Veç kësaj, në fushën e doktrinës ata nuk mbështeten në ato që quhen "*ahàdurrrivajàt*" - "*ekziston vetëm një hadith që shpjegon çështjen*", jo. Ata e kanë kushtëzuar punën që hadithi të jetë i shkallës

*“tevâtur” - “të jetë suksesiv”, domethënë të jetë me varg përcjellësish të pashkëputur e të vërtetuar, të besueshëm, ose hadithi të përmbajë shembuj të dobishëm për diturinë dhe të jetë në gradën më të lartë të saktësisë. Në fushën e doktrinës, nuk është kërkesë vetëm puna, por kërkohet bindje e thellë dhe besim, pra, doktrina nuk arrihet me hadithe të shkallës “*âhâdurr rivâjât*”.*

Dhe tani, i nderuar lexues, në këtë fushë po rendisim doktrinën e shiave imamij, të cilat shehu Et Tusij i ka përmbledhur në librin e tij *“El Akâidul Xha’ferij’jetu” - “Doktrinën e xhaferive”*. Këto doktrina ai i ka përmbledhur shkurtimisht në pesëdhjetë çështje:

1- Njohja e Allahut është detyrë e domosdoshme (farz) për çdo mashkull e femër që ka arritur moshën në të cilën njeriu obligohet me zbatimin e urdhrave të fesë, me argumentin se Allahu është Mirësidhënësi, prandaj njohja e Tij është detyrë taksative.

2- Allahu i Lartësuar ekziston, me argumentin se Ai është Bërësi i botës dhe, Ai që ka këtë cilësi, patjetër që ekziston.

3- Allahu i Lartësuar ekziston, detyrimisht në Vetën e Tij, në kuptimin se ekzistenca e Allahut nuk kërkon ekzistencën e ndonjë gjëje tjetër veç Atij. Gjithashtu, për Allahun nuk mund të thuhet se Ai nuk ka ekzistuar në

përjetësi. Argumenti: Sikur të ishte e mundur që Ai të kishte nevojë për një bërës, kjo do të ishte e barabartë me nevojën që ka bota për Bërësin e saj, por të thuhet se Allahu ka nevojë për dikë tjetër, kjo është e pamundur për Mirësidhënësin, të Adhuruarin.

4- Allahu i Lartësuar është i përhershëm, i përjetshëm, në kuptimin që Ai ka ekzistuar gjithmonë dhe ekzistenca e Tij nuk ka pasur asnjëherë periudhë mosekzistence. Allahu është përjetësisht i qëndrueshëm dhe ekzistenca e Tij s'mund të ketë lidhje me mosekzistencën.

5- Allahu i Lartësuar është i Fuqishmi, Vepruesi, sipas dashjes së Tij, në kuptimin që, nëse Ai dëshiron të bëjë diçka, e bën dhe, nëse nuk dëshiron të mos e bëjë, nuk e bën. Argumenti: Ai e bëri botën në kohë të ndryshme.

6- Allahu është Fuqiplotë, mbi të gjitha fuqitë. Ai është i Dituri, mbi të gjitha dituritë. Argumenti: Të gjitha fuqitë, njohuritë e dijet janë të barabarta, në raport me Qenien e Tij të lartë e të pastër, nga nevojat e mangësitë. Është e pamundur të thuhet se fuqia e dituria e Tij shtrihet vetëm mbi disa gjëra dhe nuk shtrihet mbi të tjerat.

7- Allahu i Lartësuar është i Dituri, në kuptimin që sendet për Atë janë të zbuluara, të qarta dhe s'ka asgjë që për Allahun është e panjohur. Argumenti: Allahu i

Lartësuar është Bërësi i punëve të përsosura dhe, Ai që i bën punët, detyrimisht Ai ka dijeni për të gjitha sendet.

8- Allahu i Lartësuar kupton, dallon e di pa organe, në kuptimin se Allahu ka dijeni për çdo gjë që njeriu e arrin me ndihmën e shqisave, për faktin se Allahu është i dëlirë nga mangësia të jetë trup dhe prej nevojave që ka trupi. Argumenti për këtë është fjala e Tij:

لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ

- *"Là tudrikuul ebsàru ue huve judrikul ebsàr ue huvel'letijful khabijru"* - **"Atë nuk e shikojnë sytë (e njerëzve), kurse Ai i përfshin shikimet; Ai është i Buti, i Gjithëinformuari."**⁶⁷

9- Allahu i Lartësuar është i gjallë, në kuptim se është e vërtetë që Ai ka fuqi dhe ka dituri. Argumenti: Është vërtetuar se Allahu ka fuqi e dituri dhe, për atë që vërtetohen këto cilësi, Ai detyrimisht është i gjallë.

10- Allahu i Lartësuar flet pa organe, në kuptimin se Ai bën që fjala të jetë në një trup qiellor, ose në një trup të zakonshëm në tokë, me qëllim që madhështia e Tij të arrijë te njerëzit. Argument për këtë është fjala e Tij:

⁶⁷ Sure "El En'àm", ajeti 103.

وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا - "ue kel'leme-ll'lähu Mùsà teklijmen"

- "...dhe Allahu i foli Musait me fjalë."⁶⁸ Ai është Fuqiploti, prandaj edhe e folura për Të është e mundur.

11- Allahu i Lartësuar është i Vërteti, në kuptimin se Ai thotë vetëm të vërtetën, konkretën, realen. Argumenti: Çdo gënjeshtër është e keqe, por Allahu i Lartësuar është krejtësisht i dëlirë prej së keqes.

12- Allahu i Lartësuar është Dëshiruesi, në kuptimin se Ai parapëlqen punën, kur punën e kërkon interesi. Argumenti: Allahu i Lartësuar e ka lënë bërjen e disa qenieve për një kohë dhe i ka bërë ato në një kohë tjetër, megjithëse e kishte diturinë dhe fuqinë në mënyrë të barabartë në të gjitha gjendjet. Gjithashtu, Ai ka ndaluar bërjen e një pune dhe kjo tregon se Ai nuk mund të imponohet.

13- Allahu i Lartësuar është vetëm Një, në kuptimin se Ai s'ka ortak në qenien e Tij Zot. Argument për këtë është fjala e Tij: قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ - "kul huvell'llähu ehadun" - "Thuj Allahu është Një."⁶⁹ Sikur për Allahun të kishte ortak, patjetër që do të ndodhte pengimi i njëri-tjetrit dhe do të prishej sistemi, ashtu siç e lexojmë këtë në fjalën e Tij:

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا

⁶⁸ Sure "En Nisa", ajeti 164.

⁶⁹ Sure "El Ihlàs", ajeti 1.

lefesedetà” – “**Sikur në ato të dyja (në qiell e në tokë) të kishte zota të tjerë përveç Allahut, patjetër që ato të dyja do të shkatërroheshin.**”.⁷⁰

14- Allahu i Lartësuar nuk është i përbërë prej ndonjë sendi. Argumenti: Sikur Allahu të ishte i përbërë, atëherë ai do të kishte nevojë për pjesët, por pjesët janë të mundshme për nevojtarin dhe Allahu s’ka nevojë për asgjë.

15- Allahu i Lartësuar nuk është as trup, as anësi e as esencë. Argumenti: Sikur Ai të ishte njëra prej këtyre sendeve, atëherë do të ishte i mundshëm dhe do të kishte nevojë që për Atë të kishte një bërës, por kjo është e pamundur të thuhet për Allahun.

16- Allahu i Lartësuar nuk mund të shihet me organin e syrit, as në këtë botë e as në Botën Tjetër. Argumenti: Allahu i Lartësuar nuk është trup, pasi çdo gjë që shihet, patjetër duhet të ketë trup dhe anë, kurse Allahu i Lartësuar është i dëlirë nga të tilla gjendje. Për më tepër, vetë Allahu i Lartësuar njofton: قَالَ كُنْ تَرَانِي - “*kale len terànij*” – “...**Ai tha: Ti kurrë nuk do të më shohësh Mua...**”.⁷¹ dhe

⁷⁰ Sure “El Enbijà”, ajeti 22.

⁷¹ Sure “El Aràf”, ajeti 143.

لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ - "Là tudrikuhul ebsàru" - "Atë nuk e shohin sytë..."⁷²

17- Allahu i Lartësuar nuk është objekt në të cilin ndodhin ngjarje, ndryshe Ai do të ishte i ardhur, por është krejtësisht e pamundur që Ai të jetë i ardhur më vonë.

18- Allahu i Lartësuar nuk mund të cilësohet se Ai ka vendqëndrim. Argumenti: Ai që ka vendqëndrim, detyrimisht do të jetë me mundësi, por kjo për Allahun është e pamundur.

19- Allahu i Lartësuar nuk bashkohet me ndonjë tjetër, sepse sendi i formuar nga bashkimi, ose do të shtohet, ose do të pakësohet, por kjo është e pamundur dhe Allahu i Lartësuar nuk mund të cilësohet me gjëra që nuk mund të jenë.

20- Për Allahun e Lartësuar përjashtohen kuptimet e cilësitë e shtuara, në kuptimin se Ai s'ka dijani me diturinë dhe nuk është i fuqishëm me fuqinë. Në të kundërt, Ai i gjithi është dituri e fuqi. Argumenti: Sikur të ishte kështu, atëherë mbi Allahun do të ndodhnin ndryshime, por sikur Allahu të ishte i ardhur, te Allahu duhet të ndodhnin ndryshime, duhet të kishte disa të parë dhe ndryshimi duhet të ishte i përhershëm. Mirëpo të dyja këto gjendje

⁷² Sure "El En'àm", ajeti 103.

janë krejtësisht të pamundura të thuhet për Allahun, sepse kjo do të bënte të detyrueshme të thuhet: Ai ka nevojë që cilësitë e Tij të ndryshojnë, atëherë Allahu do të ishte i mundshëm. Por për Allahun nuk mund të thuhet se Ai është i mundshëm, domethënë se Ai herë i ka dhe herë nuk i ka cilësitë e sipërme.

21- Allahu i Lartësuar është i Pasuri, në kuptimin: Ai nuk ka nevojë për asnjë tjetër veç Vetes. Argumenti: Allahu ekziston detyrimisht me veten e Tij, prandaj Ai nuk ka nevoja.

22- Allahu i Lartësuar nuk është në ndonjë anë e as në ndonjë vend. Argumenti: Çdo send që është në njërën anë e në ndonjë vend, ai send ka nevojë të jetë në njërën anë e në ndonjë vend. Gjithashtu, është vërtetuar se Allahu i Lartësuar nuk është as trup, as anë e as esencë, prandaj Ai nuk mund të gjendet në ndonjë anë apo në ndonjë vend.

23- Allahu i Lartësuar s'ka as fëmijë e as grua. Argumenti: Është vërtetuar se Ai s'ka nevojë për asgjë e as për të tjerë, si dhe për faktin se çdo gjë tjetër përveç Tij është e mundshme. Por, si mund të jetë i mundshëm Ai që ekziston domosdoshmërisht? Argument tjetër për këtë

është edhe fjala e Tij: *لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ* - "lejse kemithliji shej'un"-
"...asnjë send nuk është si Ai...".⁷³ dhe

حَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ *إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ* - "In'ne methele Ijsà
indell'llàhi kemetheli Àdeme khalekahù min turàbin" - "Çështja
e Isait te Allahu është si çështja e Ademit, të cilin Ai e
krijoi prej dheut...".⁷⁴

24- Allahu i Lartësuar është i Drejti, i Urti, në kuptimin se Ai nuk punon të keqen dhe nuk le mangët detyrën. Argumenti: Puna e keqe është e keqe dhe lënia mangët e detyrës është e metë për Atë, por Allahu i Lartësuar është i dëlirë prej çdo të keqeje dhe nga mosplotësimi i detyrës.

25- Kënaqësia me vendimin e me caktimin (kadà dhe kader), është detyrim të besohet dhe çdo gjë që ka ndodhur, që ka qenë e që do të jetë, patjetër që është sipas vendimit e caktimit, por në këto të dyja nuk është domosdoshmëri imponimi e padrejtësia, për faktin se caktimi e vendimi këtu është në kuptimin e diturisë dhe të shpjegimit, domethënë Allahu i Lartësuar ka dijëni për çdo gjë që është dhe do të jetë.

⁷³ Sure "Esh Shùrà", ajeti 11.

⁷⁴ Sure "Ali Imrà", ajeti 59.

26- Çdo gjë që ka bërë Allahu, është më e mira, ndryshe do të ishte punë e kotë, por Allahu i Lartësuar nuk bën punë të kota. Këtë të vërtetë e lexojmë në fjalën e Tij:

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا - "efehasibtum en'nemà khalaknakum abethen..." - **"mos vallë menduat se Ne ju krijuam kot...?!"**.⁷⁵

27- Butësia është detyrë për Allahun, sepse Ai i ka krijuar njerëzit dhe te njerëzit Ai bëri epshin. Sikur Ai të mos tregojë butësi, atëherë duhet të ishte mashtrim, do të ishte punë e keqe, por Allahu nuk bën punë të keqe, atëherë butësia është: Sjellja e argumentit, plotësimi i mendjes, dërgimi i Profetëve në kohën e tyre dhe pas ndërprerjes së dërgimit të Profetëve mbetet Imami, me qëllim që të mos ndërpritet filli i qëllimit të Tij.

28- Profeti ynë, Muhamed bin Abdullah bin Abdu Mutalib bin Hashim bin Abdi Menaf, është i Dërguari i Allahut. Ai është i vërtetë e i drejtë. Argumenti: Ai tha: "Jam Profeti." Nëpërmjet tij Allahu shpалosi mrekullitë. Është vërtetuar se ai është i dërguari i vërtetë dhe mrekullia më e madhe me të cilën ai erdhi, është Kur'ani Famëlartë, ndarësi lavdiplotë, ndarësi i të vërtetës nga e gabuara. Kur'ani do të jetë i qëndrueshëm deri në Ditën e Kiametit dhe argument për të gjithë njerëzimin.

⁷⁵ Sure "El Mu'minun", ajeti 115.

Që Kur'ani është mrekulli, kjo shihet në qartësinë e fjalës e të oratorisë së Kur'anit, madje s'ka asnjë orator që mund të flasë me bukurinë e me qartësinë e fjalëve të Kur'anit. Vetë Kur'ani i sfidon jobesimtarët të bëjnë qoftë edhe një sure të shkurtër si suret e Kur'anit, ose edhe një ajet të vetëm si ajetet e Kur'anit.

29- Profeti ynë ishte profet, edhe para se të ngarkohej me detyrën e profetësisë. Ai është i Dërguar te të gjithë njerëzit, edhe pasi u ngarkua me detyrën e profetësisë. Për këtë ai ka thënë: "Unë isha profet, kur Ademi ishte mes ujit e baltës.", ndryshe do të duhej të preferonin të ndarin, por kjo është e keqe.

30- Të gjithë Profetët ishin të ruajtur prej gabimeve dhe ata ishin krejtësisht të dëlirë nga të gjitha të metat e fajet. Ata ishin të ruajtur prej shkujdesjes e harresës në punë e në fjalë, që nga fillimi i jetës deri në varr. Argumenti: Sikur Profetët të mëkatonin, ose mbi ta të kalonte një çast shkujdesje, me siguri që pozita e tyre do të binte në zemrat e njerëzve, do të largohej besueshmëria dhe mbështetja në fjalët e në punët e tyre. Përfundimisht, do të bëhej pa vlerë dobia e profetësisë, si dhe gjithçka që ka ardhur në Libër (Kur'an) dhe do të bëhej detyrim që gjithçka të ishte objekt interpretimi.

31- Profetët patjetër ishin njerëzit më të ditur e më të mirë të kohës së tyre, sepse pëlqimi i të ndarit është gjë e keqe.

32- Profeti ynë është vula e Profetëve dhe e të Dërguarve, në kuptimin se pas tij s'ka profet tjetër deri në Ditën e Kiametit, ashtu siç e lexojmë në fjalën e Allahut të Lartësuar:

مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا

“Mà kàne Muham’medun ebà ehadin min rixhàlikum ue lakin resùlell’llàhi ue khàtemen nebij’jijne...” – “Muhamedi nuk ishte babai i asnjërit prej burrave tuaj, por ai ishte i Dërguari i Allahut dhe vula e të gjithë Profetëve...”.⁷⁶

33- Profeti ynë është më i nderuari i Profetëve dhe i të Dërguarve, sepse profetësia e tij është vërtetuar dhe përparësia e tij është njoftuar, që ai është më i respektuari, ashtu siç i ka thënë vetë ai vajzës së tij, Fatimes: “Babai yt është më i miri i Profetëve, burri yt është më i miri i të porositurve, ti je zonja e grave të botës. Dy djemtë e tu, Hasani e Hysejni, janë dy zotërinjtë e rinisë së banorëve të Xhenetit dhe babai i atyre të dyve është më i mirë se ata të dy.”.⁷⁷

⁷⁶ Sure “El Ahzàb”, ajeti 40.

⁷⁷ Lexo librin “Jenàbij’ul Meved’deti”, f. 434-436.

34- Është e vërtetë se miraxhi i të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) ka ndodhur me trup e me shpirt dhe jo në gjumë. Transmetimet që e vërtetojnë ngjarjen e miraxhit janë hadithe suksesive, pa shkëputje në vargun e transmetuesve dhe flasin qartë për ngjarjen e miraxhit, prandaj, kush e mohon miraxhin, ai ka dalë jashtë Islamit. Në miraxh, Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) ka kaluar nëpër trupat qiellorë, prej portave të tyre, pa qenë nevoja që ato të thyheshin e të përshtateshin. Ky përngjasim mjeran e i dobët nuk mund të jetë i shkruar, sepse është e pamundur të ndodhë.

35- Feja e Profetit tonë ka përmbledhur fetë e mëparshme, sepse interesat ndërrohen sipas kohës e personave, ashtu siç ndërrohen ilaçet për të sëmurin, sipas ndryshimit të humorit dhe sëmundjes.

36- Imami, pas Profetit tonë (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), është Ali bin Ebu Talibi. Argumenti: Fjala e vetë Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*): “O Ali, ti je vëllai im, ti je trashëgimtari i diturisë sime, ti

*je kalifi pas meje, ti je gjykatësi i fesë sime dhe ti te unë je në pozitën e Harunit të Musai, por pas meje s'ka më profet."*⁷⁸

Është dhe fjala tjetër e tij: *"Dorëzohani Aliut udhëheqjen e besimtarëve, dëgjojeni atë dhe bindjuni atij, mësoni prej tij dhe mos e mësoni atë."*⁷⁹

*"Për atë që më ka mua prijës, ja ky, Aliu, është prijësi i tij. O Zoti im, ndihmoje atë që ndihmon Aliun dhe armiqësohu me atë që i shpall armiqësi Aliut!"*⁸⁰

37- Imamët, pas Aliut, janë njëmbëdhjetë. Ata janë prej pasardhësve të tij. I pari i tyre është djali i tij, Hasani, pastaj Hysejni, pastaj Ali bin Hysejni, Muhamed bin Ali, Xhafer bin Muhamed Es Sàdik, Musa bin Xhafer, Ali bin Musa, Muham' med bin Ali, Ali bin Muham' med, Hasan bin Ali, pastaj i mbrapsmi, i qëndrueshmi Mehdi, udhëzuesi, biri i Hasanit, Imami i kohës. Të gjithë këta janë imamët e njerëzve, njëri pas tjetrit. Të gjithë janë të vërtetë, me argumentin: Çdo Imam ka lënë tekst të shkallës "mutevâtir" –"me varg përcjellësish të pashkëputur", për imamin kalif që do të vinte pas tij. Është dhe fjala e tij:

⁷⁸ Lexo "Sahijhun" e Muslimit, vëll. 7, K. "Fedàilu Alij", f. 121; "Sahijhun" e Buhariut, vëll. 5, K. "Menàkibu Alij", f. 19 dhe vëll. 6, K. "Gazvetu Tebùk", f. 3. Gjithashtu, lexo "Musnedin" e Ahmedit, vëll. 1, f. 174-177, vëll. 3, f. 32 dhe vëll. 6, f. 369.

⁷⁹ Lexo librin "El Bihàr", vëll. 37, f. 290-340.

⁸⁰ Lexo "Musnedin" e Ahmedit, vëll. 1, f. 84, vëll. 4, f. 281, f. 370, f. 372; vëll. 5, f. 419; si dhe "Sunenin" e Tirmidhijit, vëll. 5, f. 633.

“Hysejmi është imam, bir imami, vëlla imami dhe baba i nëntë imamëve, i nënti i tyre është i qëndrueshmi i tyre. Ai do ta mbushë botën me drejtësi e pjesëtim të drejtë, ashtu siç bota është e mbushur me padrejtësi e me mëkate.”.

38- Imamët, patjetër janë të ruajtur prej mëkateve e gabimeve dhe janë krejtësisht të pastër prej të gjitha fajeve të mëdha e fajeve të vogla, faje të bëra me qëllim, ose të bëra nga pakujdesia. Gjithashtu, ata janë të pastër nga pakujdesia në punë e në fjalë. Argumenti: Sikur ata të mëkatonin, patjetër që pozita e tyre do të binte poshtë në zemra dhe nuk do të ishin të besueshëm, ndryshe, si mund t’i udhëzonin ata në rrugën e drejtë njerëzit që bien në rrugën e humbjes?! Me fjalën e përbashkët, s’ka imamë tjetër të ruajtur prej mëkatesh e gabimesh përveç njëmbëdhjetë imamëve dhe është vërtetuar se ata janë imamët.

39- Është detyrë që imamët të jenë njerëzit më të virtytshëm e më të ditur. Nëse ata nuk do të ishin të tillë, do bëhej detyrë të pëlqehet i ndari, ose të anohej në anën që s’ka peshë. Gjithashtu, nuk do të arrihej që imami të ishte model për t’u ndjekur. Por kjo që u tha në fund, është e keqe, me tekst e me logjikë. Mirësia e imamëve tanë dhe dituria e tyre është e njohur, madje përparësia e tyre është më e dukshme se dielli dhe më e qartë se e djeshmja.

40- Është detyrë të besojmë se prindërit e Profetit tonë dhe të imamëve tanë janë myslimanë, madje shumica e tyre kanë qenë të porositur. Njoftimet te Ehli Bejti, në lidhje me Islamin e Ebu Talibit, janë të formës së prerë. Veç kësaj, jetëshkrimi i tij është një argument që vërteton se ai ishte mysliman, ai është i ngjashëm me besimtarin e familjes së Faraonit.

41- Imami i pritshëm, Mehdi Muhamed bin Hasan, ka lindur në kohën e babait të tij. Tani ai nuk është në mesin e njerëzve, por është gjallë dhe do të jetë gjallë, derisa të jetë bota, sepse çdo kohë ka nevojë të ketë një imam të ruajtur prej mëkateve e gabimeve dhe për këtë ymeti ndan një fjalë të përbashkët, se çdo kohë nuk mund të jetë pa një argument të dukshëm, të njohur, ose për një argument të mbuluar, si dhe për faktin se butësia e mëshira hyjnore, në çdo kohë, është detyrë dhe imami është butësi e mëshirë, prandaj prania e tij është detyrë.

42- Gjatësia e jetës së tij nuk është përjashtim, sepse edhe të tjerë, në popujt e kaluar, kanë jetuar tre mijë e më shumë vjet, si: Shujabi, Nuhu, Lukmani, Khidri, Isai, Iblisi e Dexhali, sepse dhënia e jetës së gjatë është e mundshme për Allahun, për Fuqiplotin, mbi të gjitha mundësitë.

43- Mosprania e Mehdiut nuk është prej vetes së tij. Mehdiu është i ruajtur prej mëkateve e prej gabimeve. Gjithashtu, mosprania e Mehdiut në mesin e njerëzve, nuk

është as mosplotësim i detyrës prej Allahut të Lartësuar, sepse Allahu është i Drejti, i Urti dhe Ai nuk bën keq, por edhe fshehja larg syve dhe privimi i njerëzve prej marrjes njoftim, të dyja janë të këqija. Duhet të mbahet parasysh se mungesa e Mehdiut është për shkak se armiqtë e mohuesit janë të shumtë, kurse ndihmuesit janë të paktë.

44- Patjetër Mehdiu do të dalë. Argument për këtë është fjala e të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*): “Sikur prej botës të mbesë edhe një orë, patjetër që Allahu do ta zgjasë atë orë, derisa të dalë një burrë prej pasardhësve të mi. Ai ka emrin tim. Epiteti i tij është si epiteti im. Ai do të mbushë botën me drejtësi ashtu siç bota është e mbushur me padrejtësi e mëkate⁸¹ dhe çdo njeri ka detyrim ta ndjekë atë.”.

45- Në mospraninë e imamit ka dobi, ashtu siç ndriçon dielli poshtë reve dhe llamba prapa mbulesës.

46- Profeti ynë e imamët tanë të ruajtur prej mëkateve e prej gabimeve, do të kthehen në kohën e Mehdiut, së bashku me një grup prej popujve të kaluar dhe atyre që do të vijnë më pas, ata do të vijnë që të paraqesin shtetin e tyre dhe të drejtën e tyre. Me këtë ndërpriten njoftimet suksesive prej transmetimeve dhe ajeteve. Argument është fjala e Allahut të Lartësuar:

⁸¹ Lexo “Sunenin” e Ebu Daudit, vëll. 4, f. 106-107 dhe “Kenzul Um’al”, vëll. 14, f. 264-267.

“ وَيَوْمَ نَحْشُرُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ فَوْجًا ” - “Ue jeume nehshuru min kul’li um’metin feuxhen...” - “Ditën kur do të tubojmë grupe prej të gjithë popujve...”.⁸² Besimi në këtë pikë është detyrim.

47- Allahu i Lartësuar do t’i rikthejë trupat e asgjësuar, ashtu siç ishin në këtë botë, me qëllim që çdo e drejtë të shkojë te ai që i takon e drejta dhe kjo është një punë e mundshme. Profetët kanë njoftuar për këtë, sidomos Kur’ani Famëlartë është i mbushur me këtë njoftim, prandaj s’ka vend për interpretim dhe besimi në ringjalljen me trup është detyrim.

48- Çdo gjë për të cilën ka njoftuar Profeti ose imami, është detyrim që ai njoftim të besohet, siç është njoftimi për profetësinë e Profetëve të mëparshëm, për librat e zbritur, për ekzistencën e engjëjve, për gjendjen e varrit, për ndëshkimin e shpërblimin në varr, për pyetjet e dy engjëjve, Munkir e Nekijr, për rikthimin e jetës në varr, si dhe për njoftimet në lidhje me Ditën e Kiametit e për tmerret e asaj Dite, përfshirë besimin në tubimin e përgjithshëm, llogaridhënien, peshoren, Urën e Siratit, gjymtyrët do të flasin, për ekzistencën e Xhenetit dhe të zjarrit, për pellgun prej cilit Prijësi i besimtarëve, Imam Aliu, do t’i japë të pinë të etuarit, Ditën e Kiametit, për ndërmjetësimin e Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i*

⁸² Sure “En Naml” ajeti 83.

Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!) dhe të imamëve, për ata që kanë bërë mëkate të mëdha, si dhe për dashamirët e Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) dhe për njoftime të tjera. Argument për këto është se të gjitha njoftimet e mësipërme janë njoftuar prej Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) dhe prej imamëve të ruajtur prej mëkateve e prej gabimeve.

49- Teubeja është pendimi për punën e keqe, të bërë në të kaluarën, heqja dorë menjëherë prej punës së keqe dhe mosbërja e punës së keqe në të ardhmen. Ky njoftim është detyrim të besohet. Gjithashtu, është detyrim të besohet, se edhe sprapsja e dëmit logjikisht është detyrim.

50- Urdhërimi për punë të mirë dhe ndalimi i punës së keqe, janë detyrim, me kushtin e largimit të ndikimit prej punës së keqe dhe me sigurinë prej dëmtimit.⁸³

⁸³ Kjo kumtesë është botuar së bashku me kumtesën “Xhevàhirul Fik’h”, e autorit Kàdij ibni Berr’rràh, në kuadrin e botimit të dhjetë kumtesave të shehut Et Tusij.

DALLIMET MES SHIAVE DHE GRUPIMEVE TË TJERA

Përveç dallimeve kryesore, mes shiave dhe grupimeve të tjera islame, veçojmë çështjet vijuese:

E para: Detyra për vënien e Imamit i takon Allahut Fuqiptotë

Ymeti islam, me përjashtim të disa grupeve prej khavarixhëve, ndau një fjalë të përbashkët, se vënia e Imamit është detyrim. Në këtë çështje shiat thonë se vënia e imamit është detyrë e Allahut, kurse Ehli Syneti thonë se vënia e imamit është detyrë e ymetit. Qëllimi me frazën: “vënia e imamit është detyrë e Allahut”, do të thotë nxjerrja e dispozitës prej njerëzve, bazuar në fjalën e Allahut të Lartësuar, derisa thuhet: “إِن الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ” - “...inil hukmu il'là lil'lâhi...” - “...vendimi i takon vetëm

Allahut...".⁸⁴ Por qëllimi është, ashtu siç e kemi përmendur disa herë, mendja, sipas njohjes që ka për cilësitë e larta të Allahut, vendos që vetëm Ai është i Urti në marrjen e vendimeve dhe Ai asgjë nuk e bën kot. Por kjo zbulon se prej kërkesave e urtësisë është edhe domosdoshmëria e vënies së imamit, sepse njerëzit nuk janë të gjendje të gjykojnë ndonjë send që ka të bëjë me vendimin e Allahut.

Veç kësaj, kundërshtimi në lidhje me çështjen se vënia e imamit është detyrë e Allahut apo e ymetit, buron prej kundërshtimit që kanë njerëzit në lidhje me të vërtetën që ka të bëjë me personin që do të ishte kalif, pas të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*). Kush e mendon imamin si kryetar pushteti të kohës, në të vërtetë, ai ka thënë se vënia e imamit është detyrë e ymetit.

Kurse ai që thotë se detyra e imamit është vazhdimësi e detyrave të mesazhit, por jo e vazhimit të mesazhit, pasi mesazhi është përfunduar me kalimin e Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), por dihet se vendosja e një personi në këtë pozitë, nuk qëndron vetëm në pasjen e kompetencave e të aftësive që mund t'i arrijë individi vetëm në saje të kujdesjes hyjnore të veçantë, pikërisht ky individ mund të

⁸⁴ Sure "Jùsuf", ajeti 40.

jetë kalif i të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) në diturinë e tij, në bazat, në degët dhe në mbylljen e të gjitha boshllëqeve që do të dilnin pas kalimit të tij nga kjo jetë.

E dyta: Imami është i ruajtur prej mëkateve e prej gabimeve

Ndër të gjitha grupimet islame, imamitë bëjnë dallim, se ata e konsiderojnë detyrim që imami të jetë i ruajtur prej mëkateve e prej gabimeve, kurse grupet e tjera ndajnë një fjalë të përbashkët dhe thonë se nuk është detyrim që imami të jetë i ruajtur prej mëkateve e prej gabimeve.

Në të vërtetë, kundërshtimi në lidhje me domosdoshmërinë e cilësimit të imamit person i ruajtur prej mëkateve e prej gabimeve, e ka zanafillën në kundërshtimin, në lidhje me shpjegimin e imamatit, pas të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*). Kush mendon se detyra e imamit është shpjeguar si pushtet kohor, atëherë pushteti i imamit është si pushteti i të gjithë sundimtarëve dhe, kush mendon se detyra e imamit është vazhdimësi e pozitës së profetësisë dhe e mesazhit, do të thotë se imami është i ngarkuar të mbushë zbrazëtitrat e dala, pas kalimit të Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), prandaj nuk mund të ketë rrugë

tjetër përveç rrugës që imami të jetë i ruajtur prej mëkateve e prej gabimeve, sepse qëllimi me imamatin (detyrën e imamit) arrihet vetëm në saje të kujdesjes hyjnore.

Këtu duhet të përmendet e vërteta, se nuk ka asnjë lidhje mes ruajtjes prej mëkateve e prej gabimeve dhe mes profetësisë, sepse të gjithë Profetët janë të ruajtur prej mëkateve e prej gabimeve dhe jo e kundërta, me dëshminë se edhe Merjemja, me tekst prej Kur'ânit Famëlartë, është e ruajtur prej mëkateve e gabimeve, megjithëse ajo nuk është e nuk mund të jetë profet.

E treta: Imami i pritshëm

Doktrina në lidhje me imamin e pritshëm, Mehdiun, është doktrinë që bashkon të gjithë myslimanët, pasi për ardhjen e tij kanë ardhur përgëzimet prej Profetit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), i cili ka njoftuar daljen e Mehdiut në fundin e kohës, për të ngritur lart fjalën e të Vërtetit e për të prezantuar të gjithë fenë, edhe pse idhujtarët kundërshtojnë. Por myslimanët kanë kundërshtime në lidhje me lindjen e Mehdiut: shiat, të mbështetur në hadithe të shkallës “tevaûr” – “pa shkëputje në vargun e përcjellësve”, thonë se ai ka lindur në fshehtësi. Dikush mendon se ai ka lindur në vitin 255 të Hixhretit dhe pastaj ai është fshehur në vitin kur vdiq babai i tij (viti 260 i Hixhretit), por ai vazhdon të jetë gjallë, si të gjithë njerëzit

që jetojnë. Njerëzit e shohin Mehdiun, por nuk e njohin. Në të ardhmen, Allahu i Lartësuar do ta bëjë që Mehdiu të njihet, me qëllim që të realizohet drejtësia e Tij. Për sa i përket Ehli Synetit, një grup prej tyre, miraton doktrinën e shiave, kurse pjesa më e madhe prej tyre thonë se Mehdiu do të lindë në fundin e kohës.

Janë disa dijetarë të përmendur prej Ehli Synetit që kanë shkruar libra në lidhje me Mehdiun dhe kanë thënë se hadithet e transmetimet që flasin për daljen e Mehdiut në fundin e kohës së kësaj bote, janë të shumta. Dr. Abdulbakij, në librin e tij “Bejne jedejis’sàati”, thotë: “Çështja nuk është në një hadith, ose në dy hadithe, ose në një përcjellës, ose në dy përcjellës. Në të vërtetë, janë një tubë hadithesh e transmetimesh, numri i të cilave arrin afërsisht në tetëdhjetë dhe janë të cituara prej qindra përcjellësish dhe të shkruara prej disa autorësh në librat “Sahijh” të haditheve.”⁸⁵

E katërta: Pohimi i mendimit, pa ardhur rezultati “أَلْبَدَاءُ”

Thënia në lidhje me pohimin e mendimit, pa ardhur rezultati, edhe pse është prej doktrinave të shiave, në të vërtetë, është pjesë e doktrinës islame, me kushtin që kjo fjalë të shpjegohet në kuptimin e saj të saktë. E vërteta e pohimit të mendimit, pa ardhur rezultati, shpreh

⁸⁵ “Bejne jedejis’sàati”, f. 123.

ndryshimin e ardhmërisë me anë të punëve të mira, ose me anë të punëve të këqija.

Me fjalë të tjera: Për njeriun nuk ka vetëm një ardhmëri të caktuar në mënyrë të prerë, në kuptimin që do apo nuk do njeriu. Në të vërtetë, ardhmëria e njeriut ndryshon me punët e mira, ose me punët e këqija, me falënderimin për mirësitë, ose me mosmirënjohjen për mirësitë, si dhe me besimin e me devotshmërinë.

Allahu Fuqiptotë thotë:

إِنَّ اللَّهَ لَا يُعَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُعَيَّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ

"...in'nell'llàhe là jugaj'jiru mà bikaumin hat'tà jugaj'jirù mà bienfusihim..." - "...Allahu nuk e ndryshon gjendjen e një populli, derisa ata të ndryshojnë veten e tyre...".⁸⁶

Allahu i Lartësuar thotë :

فَلَوْ لَا كَانَتْ قُوَّةٌ أَمَنَتْ فَنَفَعَهَا إِيمَانُهَا إِلَّا قَوْمٌ يُونُسَ لَمَّا آمَنُوا كَشَفْنَا عَنْهُمْ غَدَابَ الْخُرِّي فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَىٰ حِينٍ

"Feleulà kànet karjetun àmenet fenefeahà ijmànuhà il'là kaume Jùnuse lem'mà àmenù keshefnà anhum adhàbel khizji fil hajàtid dun'ja ue met'te'nàhum ilà hijnin" - "Nëse ka qenë ndonjë

⁸⁶ Sure "Er Rrad", ajeti 11.

vendbanim, banorët e të cilit të kenë besuar se atyre u sollli dobi besimi i tyre, ai ka qenë populli i Junusit, të cilëve, pasi besuan, Ne e larguam prej tyre ndëshkimin e turpërimit në jetën e kësaj bote dhe i lejuam ata të jetojnë deri në një afat të caktuar.”⁸⁷

Ka edhe shumë hadithe që tregojnë se sadakaja e spraps të keqen, se kërkimi i faljes së fajeve (istigfâr) sjell shtimin e furnizimit, se lutja e spraps vendimin. Ka edhe transmetime të tjera që tregojnë për këtë çështje dhe, të gjitha, kanë si bazë fjalën e Allahut të Lartësuar:

يَمْحُو اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُثَبِّتُ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ

”Jemhull’llàhu mà jeshàu ue jutheb’bitu ue indehù um’mul kitàbi” - “Allahu fshin ç’të dojë, ose e le ashtu siç është (e shkruar); vetëm te Ai është baza e Librit.”⁸⁸

Po, shpjegimi fjalës “أَبْدَاءُ” për Allahun e Lartësuar, në kuptimin e daljes sheshit, pasi ishte e fshehur, është një kuptim i gabuar dhe s’ka asnjë lidhje me kuptimin që ka fjala “أَبْدَاءُ” te shiat. Në “Sahijhun” e Buhariut lexojmë fjalën e Profetit Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*): “Tri kategori njerëzish prej Beni

⁸⁷ Sure “Jùnus”, ajeti 98.

⁸⁸ Sure “Er Rrad, ajeti 39.

*Israilëve: lebrozët, tullacët dhe të verbrit, Allahu ua ndryshoi sprovën....”.*⁸⁹

Në këtë hadith, qëllimi i fjalës “الْبَدَأُ” është i njëjtë me kuptimin që ka kjo fjalë te shiat, domethënë ndryshimi i ardhmërisë me punët e mira, ose me punët e këqija.

E pesta: “الرَّجْعَةُ” - kthimi

Fjala “kthim” - “الرَّجْعَةُ” shpreh kthimin në jetën e kësaj bote të një grupi të vogël njerëzish, para Ditës së Kiametit, pastaj vdekjen e tyre dhe ringjalljen e tubimin e tyre në Ditën e Kiametit. Pa dyshim që kjo punë është krejtësisht e mundshme për Allahun Fuqiplotë, i Cili ka kthyer në jetë disa persona dhe pastaj përsëri i ka vdekur ata në këtë botë. Hollësitë në lidhje me këta persona, janë përmendur në Kur’ânin Famëlartë, si vijon:

1- Kthimi në jetë i një grupi njerëzish prej Beni Israilëve.⁹⁰

2- Kthimi në jetë i të vrarit prej Beni Israilëve.⁹¹

⁸⁹ “Sahijhu” i Buhariut, vëll. 4, 172, K. “Hadithi: “Ebresë ue aëmä ue akreu min beni isrâijl”.

⁹⁰ Sure “El Bekare”, ajetet 55-56.

⁹¹ Sure “El Bekare”, ajetet 72-73.

3- Vdekja e mijëra njerëzve e kthimi i tyre përsëri në jetën e kësaj bote.⁹²

4- Kthimi në jetë i Uzejrit, pas një mijë vjetësh nga vdekja e tij.⁹³

5- Kthimi në jetë i të vdekurve me dorën e Isait (*Paqja e bekimi Allahut qoftë mbi të!*).⁹⁴

Nëse besohet se kthimi i disa njerëzve në jetën e kësaj bote është punë që s'ka mundësi të ndodhë, atëherë ç'kuptim kanë këto ajete, që flasin kaq qartë për kthimin në jetën e kësaj bote të disa grupe njerëzish?

Veç kësaj, disa ajete të Kur'anit Famëlartë tregojnë kthimin në jetën e kësaj bote, para Ditës së Kiametit, të disa njerëzve. Por cilët janë ata, në cilën kohë do të kthehen dhe për ç'qëllim do të kthehen në jetën e kësaj bote? Të gjitha këto pyetje nuk janë objekt i shpjegimit të temës që kemi në trajtim, prandaj ne do të mjaftohemi të shpjegojmë vetëm ajetin e mëposhtëm. Ky ajet tregon se kthimi në jetë i disa njerëzve të vdekur, në jetën e kësaj bote, do të ndodhë para Ringjalljes së përgjithshme:

Allahu i Lartësuar thotë:

⁹² Sure "El Bekare", ajeti 243.

⁹³ Sure "El Bekare", ajeti 259.

⁹⁴ Sure "Ali Imràn", ajeti 49.

وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِّنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِآيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ * وَ
يَوْمَ نُحْشِرُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ فَوْجًا مِّمَّنْ يُكَذِّبُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ يُورَعُونَ

“Ue idhà vekal kaulu alejhim akhrexhnà lehum dàb’beten minel erdi tukel’limuhum en’nen’nàse kànù biàjàtinà là jùkinùne Ue jeume nahshuru min kul’li um’metin feuxhen mim’men jukedh’dhibu biàjàtinà fehum jùzeùne” - “Dhe kur mbi ata, fjala (dënimi) të bëhet realitet, atëherë Ne do të nxjerrim një kafshë prej tokës, e cila do t’u flasë atyre, sepse njerëzit nuk besonin në argumentet Tona”. “Ditën kur prej çdo populli do të tubojmë grupe prej atyre që kanë përgënjeshtuar argumentet Tona, ata, të vënë pranë një-tjetrit, do të jenë të penguar.”⁹⁵*

Ajeti i nderuar tregon se para Ditës së Kiametit, do të tubohen persona prej të gjitha grupeve, kurse tubimi i përgjithshëm në Ditën e Kiametit do të jetë për të gjithë njerëzit pa përjashtim dhe jo vetëm për disa, ashtu siç njofton Allahu i Lartësuar, me fjalën e Tij: “ وَحَشَرْنَا لَهُمْ فَلَمَّ نُعَادِرُ ” - *“...ue hashernàhum felem nugàdiru minhum ehaden” - “...Ne do t’i tubojmë ata dhe asnjë prej atyre nuk do të mbetet pa u tubuar.”⁹⁶*

⁹⁵ Sure “En Neml”, ajetet 82-83.

⁹⁶ Sure “El Kehf”, ajeti 47.

DYMBËDHJETË IMAMËT

Shiat imamij njihen edhe me emrin “Grupi i të dymbëdhjetëve”, sepse besojnë që dymbëdhjetë imamët janë prej fisit Beni Hashim, për të cilët, teksti i ardhur prej të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) tregon se ata do të jenë imamë njëri pas tjetrit. Gjithashtu, edhe çdo imam ka njoftuar për imamin që do vijë pas tij, kështu që tekstet nuk lënë më vend për asnjë dyshim.

Më sipër u njohe se janë shumë hadithe të ardhura prej të Dërguarit të Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*), që njoftojnë se ky ymet ka dymbëdhjetë kalifë, aq sa është edhe numri i udhëheqësve të Beni Israilëve. Më sipër kemi thënë që veçoritë e këtyre haditheve nuk përputhen për asnjë person tjetër përveçse me karakteristikat e imamëve të shiave, imamëve të familjes së pastër. Nëse themi se i Dërguari i Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) është pema, imamët janë degët e kësaj peme. Nëse themi se Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) është trangu i madh, imamët janë zgjatjet e dala prej këtij trangu. Nëse

themi se Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) është burimi i diturisë, imamët janë enët që e mbajnë diturinë e tij. Nëse themi se Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) është miniera e urtësisë, imamët janë depozitat e kësaj urtësie. Nëse themi se Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) është legjislatori i fesë, imamët janë ruajtësit e fesë së tij. Nëse themi se Profeti Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) është kumtuesi i Librit, imamët janë mbartësit e Librit të tij, prandaj del detyrë që ne t'i njohim ata që janë njëra prej dy gjërave me peshë të rëndë, të cilët i Dërguari i Allahut (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) i ka lënë të jenë shembull për t'u ndjekur prej ymetit dhe të jenë dritë mbi ballin e kohës.

Për dymbëdhjetë imamët janë shkruar shumë libra e kumtesa, që prej kohëve më të hershme dhe vazhdojnë të shkruhen edhe në ditët e sotme. Në vijim do të rendisim emrat e dymbëdhjetë imamëve, datën e lindjes dhe datën e vdekjes së tyre, kurse hollësitë, në lidhje me dymbëdhjetë imamët, gjenden në librat e jetëshkrimit të tyre.

Dymbëdhjetë imamët e shiave janë:

1- Prijësi i besimtarëve, Ali bin Ebù Tàlibi, (Imam Aliu), ka lindur dhjetë vjet para ngarkimit të Profetit

Muhamed (*Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!*) me detyrën e shpalljes së mesazhit dhe ka rënë dëshmor në vitin dyzet të Hixhretit. Është varrosur në qytetin Nexhefi El Eshref.

2- Imam Hasan bin Ali El Muxhteba (Imam Hasani), ka lindur në vitin 3 të Hixhretit dhe ka vdekur në vitin 50 të Hixhretit. Është varrosur në varrezën El Bekij', në Medine.

3- Imam Husejn bin Ali (Imam Hysejmi), Zotëria i dëshmorëve, ka lindur në vitin 4 të Hixhretit dhe ka vdekur në vitin 61 të Hixhretit. Është varrosur në Qerbela.

4- Imam Ali bin Husejn bin Ali Zejnel Abidijn (Imam Zejnel Abidini), ka lindur në vitin 38 të Hixhretit dhe ka vdekur në vitin 94 të Hixhretit. Është varrosur në varrezën El Bekij, në Medine.

5- Imam Muham' med bin Ali El Bakir (Imam Bakiri; bàkirul-ulùm - Pako e diturisë), ka lindur në vitin 57 të Hixhretit dhe ka vdekur në vitin 114 të Hixhretit. Është varrosur në varrezën El Bekij, në Medine.

6- Imam Xhafer bin Muham' med Es Sadik (Imam Sadiku), ka lindur në vitin 83 të Hixhretit dhe ka vdekur në vitin 148 të Hixhretit. Është varrosur në varrezën El Bekij, në Medine.

7- Imam Musa bin Xhafer El Kadhim (Imam Qazimi), ka lindur në vitin 128 të Hixhretit dhe ka vdekur në vitin 183 të Hixhretit. Është varrosur në El Kàdhimijeh, në afërsi të Bagdadit.

8- Imam Ali bin Musa Err Rrida (Imam Rizai), ka lindur në vitin 148 të Hixhretit dhe ka vdekur në vitin 203 të Hixhretit. Është varrosur në Horasan, Iran.

9- Imam Muham' med bin Ali El Xhev'våd (Imam Xhevadi), ka lindur në vitin 195 të Hixhretit dhe ka vdekur në vitin 220 të Hixhretit. Është varrosur në El Kàdhimijeh.

10- Imam Ali bin Muham' med El Hådij (Imam Hadiu), ka lindur në vitin 212 të Hixhretit dhe ka vdekur në vitin 254 të Hixhretit. Është varrosur në Samra, në veri të Bagdadit.

11- Imam Hasan bin Ali El Askerij (Imam Askeriu), ka lindur në vitin 233 të Hixhretit dhe ka vdekur në vitin 260 të Hixhretit. Është varrosur në Samra.

12- Imam Muham' med bin Hasan, i njohur me emrin Mehdi (Allahu e shpejtoftë shfaqjen e tij!), është Imami i dymbëdhjetë. Ai është gjallë dhe do të shfaqet me urdhrin e Allahut (në përputhje me premtimet e ardhura në Kur'ànin Famëlartë, në suren "En Nùr", ajeti 54; në suren "Et Teubeh", ajeti 33; në suren "El Fet'h", ajeti 28 dhe

në suren “Es Saf”, ajeti 9). Ai do të ndërtojë qeverinë hyjnore në të gjithë globin e tokës.⁹⁷

* * *

⁹⁷ Ka disa kundërshtime në lidhje me datat e lindjeve dhe me datat e vdekjeve të imamëve, por ne kemi zgjedhur njëren prej datave. Gjithashtu, historia vërteton se shumica e këtyre imamëve kanë vdekur dëshmorë.

GRUPIMET E SHIAVE NDËRMJET TË VËRTETAVE DHE FANTAZIVE

Shiat janë ata që dolën në mbështetje të Imam Aliut (*Paqja qoftë mbi të!*) dhe të dy djemve të tij, Hasanit e Hysejnit. Gjithashtu, ata ishin të vendosur në bindjen e tyre se imamati dhe udhëheqja u takon vetëm atyre. Deri në kohën e Imam Sadikut, në mesin e shiave nuk ka ngjarë asnjë kontradiktë në fushën e fesë. Por shikojmë se autorë kumtesash kanë përmendur për shiat grupe të shumta, duke i ndarë ata në radikalë e në të tjerë. Esheherstani, duke ndjekur Abdulkahir El Bagdadi ka përmendur pesë grupime prej shiave dhe pikërisht grupet: kijsanij, zejdi, imamij, radikalë dhe ismailij. Përballë kësaj ndarjeje do të bëjmë një ndalesë të shkurtër, për të sqaruar se radikalët nuk janë as prej shiave e as prej myslimanëve dhe se futja e radikalëve në grupimet islame, është krim ndaj myslimanëve, në përgjithësi dhe ndaj shiave, në veçanti.

Për sa i përket kijsanive, ne kemi vërtetuar në vendin e duhur, se ata kurrë nuk kanë qenë një grupim i dalë në mesin e shiave, por këtë grup e kanë stisur armiqtë

e imamëve të Ehli Bejtit, me qëllim që t'i shfrytëzojnë e të asgjësojnë unitetin e shiave. Më e shumta që mund të themi, në lidhje me këtë pikë, është fakti se ka pasur dyshime e fantazi të trazuara të disa naivëve, në lidhje me imamatin e Muha'med bin El Hanefij'jeh, por që më pas u asgjësuan dhe mëngjesi shndriti për ata që kanë sy të shohin.

Në gjithë koren e tokës ka vetën tri grupe shiash, që janë: imamitë, zejditë dhe ismailijtë.

Po, autorët që kanë shkruar për grupet dhe historianët e grupimeve dhe pretendimeve, kanë vënë për shiat grupe të shumta, por e vërteta është se ato janë grupe që ekzistojnë vetëm në fantazitë, ose në faqet e librave.

* * *

Përmbajtja

SHIAT IMAMIJ.....	5
Fjala “shia”, nga ana gjuhësore dhe si term.....	5
FILLIMI I SHIIZMIT DHE HISTORIA E FORMIMIT TË TIJ.....	10
Shiat në thëniet e historianëve dhe te krerët e grupeve.....	18
Pionerët e Shiizmit në kohën e Profetit Muhamed (<i>Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!</i>).....	21
DYSHIME RRETH HISTORISË SË SHIAVE.....	23
DYSHIMI I PARË.....	24
SHIAT DITËN E SEKIJFES.....	24
DYSHIMI I DYTË.....	29
SHIIZMI ËSHTË SAJESA E ABDULLAH BIN SEBES.....	29
DYSHIMI I TRETË.....	38
SHIIZMI KA FILLESË, OSE NGJYRË PERSIANE.....	38
Dëshmia e orientalistëve se Shiizmi i ka fillimet te arabët.....	41
RRETH SHPJEGIMIT TË KËRKESAVE TË KUSHTEVE TË KOHËS SË TË DËRGUARIT TË ALLAHUT (<i>Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!</i>) NË FUSHËN E UDHËHEQJES ISLAME.....	47
SI ËSHTË KËRKESA E LIBRIT DHE E SYNËTIT, NË LIDHJE ME FORMËN E KALIFATIT, PAS TË	

DËRËGUARIT TË ALLAHUT (<i>Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!</i>).....	56
SI ËSHTË SEKRETI, QË MASA KUNDËRSHTOI MENDIMIN E TË DËRËGARIT TË ALLAHUT (<i>Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!</i>).....	84
TEKSTET QË FLASIN PËR KALIFATIN DHE MBËSHTETJA NË PUNËN KONKRETE.....	101
DOKTRINAT E SHIAVE IMAMMIJ.....	113
DALLIMET MES SHIAVE DHE GRUPIMEVE TË TJERA.....	132
DYMBËDHJETË IMAMËT.....	142
GRUPIMET E SHIAVE NDËRMJET TË VËRTETAVE DHE FANTAZIVE.....	147

اسم الكتاب: الشيعة الإمامية

مؤلف: المحقق العلامة الشيخ جعفر السبحاني

الترجمة الى اللغة الألبانية: المرحوم الحاج سليم اصطفى

تيرانا: 2018

اسم كتاب: الشيعة الامامية

نويسنده: المحقق العلامة الشيخ جعفر السبحاني

الترجمة الى اللغة آلبانية: المرحوم الحاج سليم اصطفى

المشرف العام: الشيخ وُلْتُتْ (عباس) مِرِّيَا

التصحيح اللغوي: يريدا كولا

صفحه بندي و جلد: صبريه فزا

ناشر: جمعيت "نسيم"

چاپ: انتشارات "ليلو"

تيرانا: 2018